

ATVIROS LIETUVOS **FONDAS**

2003 m. veiklos ataskaita

TURINYS

IŽANGA	5
2003 m. FINANSINĖ ATASKAITA	8
VIEŠOSIOS POLITIKOS IR PILIETINIŲ INICIATYVŲ PROGRAMA	9
TEISĖS PROGRAMA	17
VISUOMENĖS SVEIKATOS PROGRAMOS	21
PROGRAMA RYTAI-RYTAI: PARTNERYSTĖ BE SIENŲ	36
INFORMACIJOS PROGRAMA	42
LEIDYBOS PROGRAMA	47
STIPENDIJŲ STUDIJOMS UŽSIENYJE PROGRAMA	49
BALTIJOS-AMERIKOS PARTNERYSTĖS PROGRAMA	51
KITI PROJEKTAI	59
ALF ĮSTEIGTOS INSTITUCIJOS	60
ALF VALDYBA IR DARBUOTOJAI	63

... Turime žinoti, kad mūsų tiesos – tai ne galutinis rezultatas, o veikiau atviras procesas, nuolat puoselėjamas ir besipildantis. Tai ir yra atviros visuomenės esmė...

George Soros

The Bubble of America Supremacy, 2004

Atviros Lietuvos fondas nuoširdžiai dėkoja visiems savo bendraminčiams, partneriams ir rėmėjams Lietuvoje ir užsienyje, padėjusiems mums siekti užsibrėžtų tikslų

IŽANGA

Atviros Lietuvos fondas (ALF) – nepriklausoma, nevalstybinė, ne pelno organizacija, įkurta 1990 m. **ALF misija** – puoselėti atvirą visuomenę, siekti įtvirtinti jos idealus ir vertybes valstybės institucijų lygiu, neleisti įsigalėti valdžios ar vienintelės nuomonės monopoliui.

ALF – vienas iš fondų, kuriuos Rytų ir Vidurio Europos bei buvusios Sovietų Sąjungos šalyse nuo 1984 m. pradėjo kurti ir remti JAV finansininkas ir garsus filantropas George'as Sorosas. Visi šie fondai, kuriuos sieja atviros visuomenės idėja, sudaro Atviros visuomenės instituto (*Open Society Institute*) fondų tinklą. Pastaraisiais metais Atviros visuomenės institutas Niujorke išplėtė savo veiklą ir ėmė dirbti Afrikos, Vidurinės ir Pietryčių Azijos, Lotynų Amerikos šalyse, kuriose ne mažiau svarbu skleisti demokratijos idėjas. Dabartiniu metu fondų tinklas aprėpia daugiau nei 50 šalių, kai kurios programos įgyvendinamos ir Jungtinėse Amerikos valstijose. 2003 m. Atviros visuomenės instituto fondų tinklas išleido per 470 milijonų JAV dol. švietimo, visuomenės sveikatos, pilietinės visuomenės stiprinimo ir kitiems projektams bei iniciatyvoms įvairiose šalyse remti.

Dešimtimis skaičiuojamos įvairios programos, kurias Lietuvoje per 13 savo veiklos metų vykdė Atviros Lietuvos fondas. Per švietimo ir mokslo, teisės, pilietinių iniciatyvų ir viešojo administravimo, visuomenės sveikatos, kultūros, informacijos, leidybos ir kitas programas Fondas stengėsi padėti modernizuoti Lietuvos pilietines struktūras, sukurti galimybes visuomenei daryti įtaką priimant politinius sprendimus, skatinti teigiamas permainas piliečių savitvarkos ir savivaldos, žmogaus teisių, daugiatautės kultūros, švietimo, visuomenės sveikatos, teisės, ekonomikos, socialinės reformos, informacijos sklaidos ir kitose srityse, kurios daro didžiausią įtaką laisvos bei kūrybingos asmenybės ir pilietinės atsakomybės formavimui. Šiems tikslams 1990-2003 m. išleista per 55 milijonus JAV dolerių.

Aukščiausias fondo valdymo organas yra valdyba, kuri, atsižvelgdama į šalies situaciją ir reikmes, įvertindama žmogiškuosius, ekonominius ir politinius šalies bei paties fondo išteklius, tarpregionines problemas, kiekvienais metais apibrėžia veiklos kryptis ir prioritetus, nustato fondo struktūrą, skirsto biudžetą.

2003 m. ALF tęsė veiklą dviem glaudžiai tarpusavyje susijusiomis kryptimis:

- **Regioninė plėtra**

Nepaisant spartaus visuomenės vystymosi, sėkmingų žingsnių Lietuvai integruojantis į tarptautinę bendriją, teigiamų politinės, administracinės, ekonominės reformos rezultatų, tenka pripažinti ir neigiamus reformų padarinius – didėjančią turtinę diferenciaciją, socialinę atskirtį, atotrūkį tarp didžiųjų Lietuvos miestų ir mažųjų miestelių bei kaimo vietovių, tarp valdžios institucijų ir piliečių. Fondas rėmė kitų organizacijų ar pats inicijavo projektus, kuriais siekiama sukurti efektyvius modelius, padedančius mažinti atskirtį socialinėje, ekonominėje, teisinių paslaugų, sveikatos apsaugos ir kitose srityse. Teikdami paramą savivaldybėms, nevyriausybinėms organizacijoms, bendruomenėms, mes padėjome stiprinti vietos savivaldą ir piliečių bei nevyriausybinių organizacijų dalyvavimą priimant sprendimus, kurti regioninės plėtros planus, skleisti informaciją apie galimybes įsisavinti ES fondų lėšas, ugdyti pareigūnų ir bendruomenių bei NVO lyderių gebėjimus, pilietinį aktyvumą, skatinti

partnerystės santykius, gerinti informacijos prieinamumą ir jos sklaidą, stebėti ir analizuoti, kaip įgyvendinami regioninės plėtros planai ir valdžios sprendimai aplamai.

- **Žmogaus teisių apsauga**

Visuomenės demokratėjimas ir kartu vykstantis jos socialinis poliarizavimasis išryškina ir naujus žmogaus pilietinių, politinių, socialinių, ekonominių ir kultūrinių teisių aspektus. Dėl valdžios nesugebėjimo sukurti efektyviai veikiančių mechanizmų, padedančių įveikti pilietinę, politinę, socialinę, ekonominę, informacinę ar kultūrinę diskriminaciją, dalis piliečių, ypač labiausiai pažeidžiamos jų grupės, tampa lyg ir antrarūšiais ir dar labiau izoliuotais. Pagarba žmogaus teisėms, žmogaus teisių kultūra yra neatsiejamos nuo atviros demokratinės visuomenės, todėl ši problematika visą laiką buvo fondo akiratyje. Nors ir galima teigti, kad naujai priimti arba patobulinti Lietuvos įstatymai žmogaus teisių iš esmės nebepažeidžia, problemos kyla juos įgyvendinant. Bendras Lietuvos gyventojų teisinio išprusimo lygis taip pat nėra aukštas: neretai žmonės net nesupranta, kad viena ar kita situacija vertintina kaip jų teisių pažeidimas, o ir suprasdami ne visada sugeba ir gali jas ginti. Iki šiol Lietuvoje nėra ir patikimos, platų žmogaus teisių problemų ratą apimančios monitoringo sistemos. Tokios sistemos būtinybė ir aktyvus pilietinės visuomenės dalyvavimas užtikrinant žmogaus teisių apsaugą ir gynybą dar labiau padidėja, Lietuvai tampant Europos Sąjungos nare. Būtent todėl pagarbą žmogaus teisėms ir jų apsaugą Fondas išskyrė kaip prioritetinę veiklos kryptį. Šiam tikslui buvo įkurtas Žmogaus teisių stebėjimo institutas, kuris sieks stiprinti pilietinės visuomenės gebėjimus stebėti ir veikti valstybinę žmogaus teisių politiką bei praktiką, informuoti apie žmogaus teisių pažeidinėjimo faktus, priežastis ir pasekmes, daryti įtaką tobulinant teisės aktus, programas ir paslaugas, orientuotas į žmogaus orumo bei žmogaus teisių apsaugos įtvirtinimą.

Visuomenės sveikatos, Teisės, Informacijos, ir kitos fondo programos taip pat rėmė su žmogaus teisių problematika susijusias iniciatyvas, padedančias piliečiams, ir ypač labiausiai pažeidžiamoms jų grupėms, realizuoti savo teises į sveikatos apsaugą, informaciją, teises ir kitas paslaugas, atstovauti įvairių visuomenės grupių interesams.

Fondas buvo ir yra atviras kitoms veikloms kryptims bei iniciatyvoms, jeigu jos atitinka valstybės ir piliečių interesus, stiprina pilietinę visuomenę, daro sisteminių poveikį jos gyvenimui. Savo veikloje ALF stengiasi išlaikyti dinamiškumą, lanksčiai ir greitai reaguoti į svarbiausius įvykius, turinčius esminę įtaką Lietuvos politinei, ekonominei bei visuomeninei raidai. 2003 m. pateikė visuomenei ne vieną pilietinės brandos ir pilietinio aktyvumo patikrinimo egzaminą. Fondas, pasitelkdamas nevyriausybinės organizacijas, bendruomenes, akademinę visuomenę, žiniasklaidą, rengė viešas diskusijas, konferencijas, pilietines akcijas, visuomenės nuomonės tyrimus, analizuojančius prezidento rinkimų ir prezidentūros skandalo pamokas, dalyvavimo referendume dėl narystės ES svarbą, viešųjų ryšių bei žiniasklaidos įtaką Lietuvos politiniame gyvenime.

Atgarsio visuomenėje sulaukė fondo inicijuoti viešosios politikos tyrimai apie Lietuvos teismų sistemos būklę, Nacionalinę psichikos sveikatos strategiją, mokyklų

kompiuterizavimo politiką, studijų reformą ir kiti. Su visa atliktų tyrimų medžiaga galima susipažinti ALF viešosios politikos interneto svetainėje <http://politika.osf.lt>.

2003 m. ALF vykdė šias programas: Viešosios politikos ir pilietinių iniciatyvų, Visuomenės sveikatos, Informacijos, Leidybos, Teisės, tarptautinio bendradarbiavimo programą „Rytai-Rytai: partnerystė be sienų“. Fondas taip pat administravo Baltijos-Amerikos partnerystės programą ir Atviros visuomenės instituto fondų tinklo Stipendijų studijoms užsienyje programą. Kultūros, Švietimo ir mokslo, Moterų programos 2003 m. baigtos, bet fondas tęsė ir koordinavo ankstesniais metais šių programų finansuotus ilgalaikius viešosios politikos projektus ir tyrimus.

ALF ir toliau tęsė paskaitų, filmų peržiūrų, naujų knygų pristatymo organizavimo tradicijas, rengė konferencijas, diskusijas, įvairių projektų aptarimus. Fondo bibliotekoje sukaupta per 4700 socialinių ir humanitarinių mokslų knygų lietuvių, anglų, vokiečių, prancūzų, italų kalbomis, audiotekoje ir videotekoje – per 2000 pavadinimų XX a. akademinės muzikos, Lietuvos bei užsienio šalių menininkų spektaklių, šokio, dokumentinių ir vaidybinių filmų įrašų.

2003 m. pabaigoje Vilniuje, Kaune, Šiauliuose ir Druskininkuose veikė 23 Atviros Lietuvos fondo ar kartu su kitais steigėjais įkurtos nevyriausybinės organizacijos arba savarankiški kitų institucijų padaliniai. Fondas teikė joms konsultacines, finansines, audito paslaugas, institucinę paramą, finansavo vykdomus projektus.

ALF ieško partnerių ir vykdo savo inicijuotus projektus, taip pat teikia paramą Lietuvos organizacijų projektams įgyvendinti. 2003 m. fondas konkurso būdu suteikė 1 321 841 JAV dol. 215 projektų vykdyti ir juos pateikusių organizacijų struktūrai bei instituciniams gebėjimams stiprinti. Skirtos 228 stipendijos dalyvauti Atviros visuomenės instituto studijų ir kvalifikacijos kėlimo, tarptautinio bendradarbiavimo programose, stažuotėse, konferencijose ir seminaruose. Fondo inicijuotiems projektams įgyvendinti išleista 509 646 JAV dol. Fondo įkurtų institucijų veiklai skirta 362 834 JAV dol. Visos Atviros Lietuvos fondo išlaidos - 3 129 422 JAV dol.

Fondas siekia, kad jo veikla būtų atvira ir skaidri. Parama skiriama konkursų būdu, informacija apie galimybes dalyvauti juose ir konkursų sąlygas skelbiama spaudoje ir ALF interneto svetainėje (www.osf.lt). Pateiktų kokybę, atitikimą konkurso reikalavimams ir fondo veiklos prioritetams vertina ekspertų komisijos ir, jei prireikia, papildomi recenzentai. Ekspertų rekomendacijas tvirtina Atviros Lietuvos fondo valdyba. Konkursų rezultatai skelbiami fondo interneto svetainėje. Joje taip pat pateikiama pastoviai atnaujinama informacija apie programų veiklą, įgyvendintų projektų rezultatus, renginius, iniciatyvas. Fondo inicijuotų viešosios politikos tyrimų medžiaga ir rezultatai publikuojami specialioje interneto svetainėje <http://politika.osf.lt>. Fondo finansinę veiklą kiekvienais metais tikrina tarptautinė audito kompanija *Pricewaterhouse Coopers*.

Išsami informacija apie fondo vykdytų programų tikslus, svarbesni finansuotų projektų ir iniciatyvų rezultatai bei 2003 m. remtų organizacijų ir jų įgyvendinamų projektų sąrašai pateikti programų ataskaitose. Programų biudžetai ir suteiktos paramos dydis nurodyti JAV dol.

Būtume dėkingi už pastabas ir pasiūlymus dėl ALF veiklos ir 2003 m. ataskaitos.

2003 m. FINANSINĖ ATASKAITA

PROGRAMA	IŠLAIDOS, JAV dol.
VIEŠOSIOS POLITIKOS IR PILIETINIŲ INICIATYVŲ PROGRAMA	377 681
TEISĖS PROGRAMA	591 608
VISUOMENĖS SVEIKATOS PROGRAMOS	624 816
PROGRAMA <i>RYTAI-RYTAI</i>	207 268
INFORMACIJOS PROGRAMA	171 245
LEIDYBOS PROGRAMA	172 132
STIPENDIJŲ STUDIJOMS UŽSIENYJE PROGRAMA	20 451
BALTIJOS-AMERIKOS PARTNERYSTĖS PROGRAMA	517 890
KITI PROJEKTAI	131 000
ADMINISTRACINĖS IŠLAIDOS	315 331
ALF IŠLAIDOS 2003 m.	3 129 422

VIEŠOSIOS POLITIKOS IR PILIETINIŲ INICIATYVŲ PROGRAMA

Viešosios politikos ir pilietinių iniciatyvų programą sudarė dvi susijusios ir viena kita papildančios dalys. Svarbiausias programos tikslas – puoselėti ir remti iniciatyvas, skatinančias aktyvų piliečių dalyvavimą visuomenės gyvenime bei naujų pilietinės veiklos modelių kūrimą ir gausinimą, spartinančias viešojo administravimo reformą Lietuvoje, stiprinančias piliečių savivaldą ir efektyvią veiklą viešosios politikos bei Europos integracijos srityse.

Viešosios politikos programa, 2002 m. rėmusi visuomenės sveikatos ir švietimo viešosios politikos iniciatyvas, 2003 m. didžiausią dėmesį skyrė projektams, kurie padėtų efektyviai planuoti vietos savivaldos plėtrą, įtraukiant į šį procesą socialinius partnerius, gilintų ir ugdytų žmogiškuosius gebėjimus, ypač svarbius rengiantis įsisavinti ES struktūrinių fondų lėšas, skatintų viešosios administracijos atvirumą ir atskaitomybę visuomenei. Siekdama įgyvendinti šiuos uždavinius ir paskatinti viešojo administravimo bei socialines naujoves, kurios galėtų tapti pavyzdiniais modeliais ir geros praktikos pavyzdžiais, programa skelbė dviejų turų konkursą „Integruota viešojo administravimo plėtra“. Visų lygių valstybės institucijos ir su jomis aktyviai bendradarbiaujančios nevyriausybinės organizacijos buvo kviečiamos dalyvauti konkurse ir teikti projektus, kuriuos įgyvendinant siekiama:

- didinti viešosios administracijos atskaitomybę piliečiams, skatinti atsakingus ir veiksmingus politinius bei administracinius sprendimus, pagrįstus jų poveikio vertinimu,
- aktyviai įtraukti socialinius partnerius – nevyriausybinės organizacijas, bendruomenes, verslą – į subalansuotą savivaldos bei regionų planų kūrimą, tobulinimą bei įgyvendinimą,
- stiprinti savivaldybių darbuotojų kompetenciją ir žinias bei visais lygiais skleisti informaciją apie regionų plėtrą ir ES paramos įsisavinimo privalumus bei realias galimybes.

Nors konkursui buvo pateiktos 47 paraiškos, jų analizė parodė akivaizdų viešosios politikos iniciatyvų ir viešosios politikos analizės sąstingį: projektuose įvardijamos siauros vienkartinės problemos, neatspindimas siekis analizuoti ir įvertinti tiek priimamų, tiek jau priimtų viešojo administravimo sprendimų poveikį. Pirmajame konkurso ture buvo atrinkti ir finansuoti tik 15 projektų. Atsižvelgiant į ekspertų rekomendacijas dar 14 projektų buvo tobulinami ir dalyvavo antrajame konkurso ture (jame parama suteikta 13 projektų įgyvendinti). Prioritetas buvo teikiamas projektams, kurių įgyvendinimas padėtų savivaldybėms rengti ir tobulinti strateginius plėtros planus ar atskiras jų dalis. Būtent gebėjimų sistemingai planuoti darnią plėtrą ir bendradarbiauti šiame procese su visomis interesų grupėmis trūkumą telefoninėje apklausoje savivaldybės įvardijo kaip vieną iš aktualiausių ir tuo pačiu silpniausių savo veiklos sričių.

Savivaldybių veiklos analizė rodo ir tai, kad gana dažnai sunkiai ir brangiai parengti strateginiai planai įgyvendinami neefektyviai, o kartais tiesiog įdedami į stalčių. Taip atsitinka dėl įvairių priežasčių: strateginius planus įgyvendinantiems asmenims ir institucijoms trūksta kompetencijos ir praktinės patirties, netobula savivaldybių struktūra, nėra planų įgyvendinimo ir kontrolės mechanizmų. Siekdama padėti savivaldybėms efektyviau dirbti šioje srityje, programa finansavo Kauno technologijos universiteto Savivaldos mokymo centro projektą „Rajono/miesto strateginio plano

įgyvendinimo metodikos sukūrimas“, kuris bus įgyvendinamas bendradarbiaujant su konkursą laimėjusiomis Kazlų Rūdos ir Prienų rajonų savivaldybėmis. Tokios metodikos reikalingumą patvirtina ir vis didėjantis savivaldybių poreikis ir dėmesys strateginiam planavimui, valstybinė politika, grindžiama ilgalaikių planų ir programų kūrimu bei jų finansavimu, taip pat ir artėjančios galimybės pasinaudoti Europos Sąjungos fondų lėšomis. Sukurtą metodiką galės naudoti ir kitos savivaldybės.

Konkursui pateiktas ir finansuotas Klaipėdos nevyriausybinių organizacijų informacijos centro projektas „Viešojo administravimo plėtra stiprinant savivaldos institucijų ir jų socialinių partnerių bendradarbiavimą“ yra bene vienas ryškesnių sistemingo savivaldos ir NVO bendradarbiavimo pavyzdžių Lietuvoje. Šio projekto dėka Klaipėdos miesto NVO atsiranda naujos galimybės efektyviai teikti paslaugas miesto gyventojams ir tapti subalansuotos miesto plėtros strategijos elementu. Savivaldybės administracija ir NVO atstovai parengė ir patvirtino Klaipėdos miesto savivaldybės ir NVO bendradarbiavimo modelį, kuriame nustatyti viešo ir skaidraus NVO finansavimo iš savivaldybės biudžeto mechanizmai. Šiame modelyje svarbus vaidmuo tenka Bendradarbiavimo tarybai, kuri turėtų tapti savivaldybės patariamuoju organu priimant sprendimus su NVO susijusiais klausimais. Šiai tarybai taip pat suteikta teisė kvestionuoti lėšų skirstymo komisijos sprendimus. Įgyvendinant projektą parengta gausios ir naudingos informacinės medžiagos apie savivaldos struktūras, komisijų veiklas, NVO galimybes atstovauti savo interesams, ES Struktūrinių ir Sanglaudos fondų lėšų įsisavinimą.

Tarptautinio verslo ir ekonomikos tyrimų centro pasiūlyto projekto tikslas - remiantis Europos šalių patirtimi ir konsultuojantis su Lietuvos savivaldos atstovais, teisininkais, vertybinių popierių rinkos dalyviais sukurti ir savivaldybėms pristatyti adaptuotą Lietuvos sąlygoms municipalinių obligacijų išleidimo procedūrinį modelį, detaliam aprašant visą savivaldybių obligacijų emisijos procesą. Municipalinės obligacijos yra specifiniai skolos vertybiniai popieriai, kurie Lietuvos kapitalo rinkoje neegzistuoja ir šio skolinimosi būdo Lietuvos savivaldybės dėl teisinių ir procedūrinių priežasčių kol kas nenaudoja. Projektas turi ir edukacinę reikšmę, nes jo dėka Lietuvos savivaldybės galės susipažinti su naujais, sudėtingesniais finansavimo šaltiniais.

Pagėgių savivaldybės administracijos rekreacinės žuvininkystės ir subalansuotos regiono plėtros projektas „Nemuno žemupys“ taip pat gali tapti geru plačios įvairių sektorių partnerystės regiono plėtrai modeliu. Šis projektas subūrė keletą partnerių – Pagėgių, Tauragės, Šilalės savivaldybes, Žuvininkų rūmus, vietos žvejus bei žuvies perdirbimo įmones. Bendromis jėgomis sukurtas koncepcinis rekreacinės žuvininkystės plėtros modelis ES struktūrinių fondų lėšoms įsisavinti. Jį kurdami projekto dalyviai susipažino su Latvijos patirtimi, rengė konferencijas, atviras diskusijas, taip skatindami socialinę partnerystę, ieškodami naujų veiklos sričių ir pragyvenimo šaltinių Nemuno žemupio regiono gyventojams, kreipiant žuvininkystę ekonomiškai perspektyvesne kryptimi.

Kaip ir ankstesniais metais, Atviros Lietuvos fondo Pilietinių iniciatyvų programą domino Lietuvos piliečių pilietinis aktyvumas ir politinės kultūros branda, požiūris į įvairius visuomeninio gyvenimo reiškinius, viešosios diskusijos ir visuomenės švietimas.

Kodėl visuomenė lengvai pasiduoda populizmo apraiškoms, kodėl didėja nusivylimas demokratiniiais institutais, kaip stiprinti visuomenės sąmoningumą? Šios problemos analizuotos vasarį vykusioje konferencijoje „Porinkiminė Lietuva: politikos naujovės ir

tęstinumas“ (konferencija surengta kartu su Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutu). Joje buvo pristatyti porinkiminės gyventojų apklausos „Prezidento rinkimai“ rezultatai. Apklausa ALF užsakymu atliko Visuomenės ir rinkos tyrimų centras „Vilmorus“, (tyrimų medžiaga skelbiama ALF viešosios politikos interneto svetainėje <http://politika.osf.lt>). Šie rezultatai paskatino politologus, sociologus, žurnalistus ir kitus konferencijos dalyvius plačiau pažvelgti ne tik į rinkimų pamokas, bet ir prognozuoti tolesnę visuomenės ir partinės sistemos raidą, galimus pokyčius ir įtaką politiniam stabilumui, užsienio politikos tęstinumui. Su konferencijoje skaitytų pranešimų tekstais galima susipažinti TSPMI interneto svetainėje <http://www.tspmi.vu.lt>.

Konferencijoje buvo aptariami ir kiti porinkiminės Lietuvos politiniai aspektai, pirmiausia galima rinkimų rezultatų įtaka referendumui dėl Lietuvos stojimo į Europos Sąjungą. Atkreiptas politikų, žiniasklaidos, visuomeninių organizacijų dėmesys į būtinumą suaktyvinti agitacinę referendumo kampaniją ir informacijos apie ES sklaidą, gerinti rinkimų ir referendumo administravimą, kur kas daugiau dėmesio skirti rinkėjams mažesniuose Lietuvos miestuose ir kaimuose. Konferencijoje buvo kalbama ir apie žiniasklaidos bei viešųjų ryšių specialistų vaidmenį ir atsakomybę formuojant visuomenės nuomonę. Išsamiau šie klausimai analizuoti fondo surengtame seminare „Viešumo plotmės Lietuvoje: politinė komunikacija ir informacija“.

Priartėjus referendumo dėl narystės Europos Sąjungoje datai, ALF paskelbė virtualią pilietinę akciją „ES referendumo palaikymo idėjų ir paramos bankas“. Fondas kvietė siūlyti greitai ir nesunkiai realizuojamas idėjas, materialinę ir moralinę pagalbą, prisidėsiančias prie kuo aktyvesnio Lietuvos piliečių dalyvavimo balsavime. Per 3 akcijos dienas iš įvairių Lietuvos vietovių gauta per 60 pasiūlymų, jie buvo skelbiami specialiai sukurtoje interneto svetainėje, pagarsinti per radiją, persiūsti įvairioms organizacijoms ir asmenims.

Akcijoje dalyvavęs Socialinės atsakomybės centras pasiūlė paskatinti aktyviausiai referendume dalyvavusias kaimiškas apylinkes knygomis, laikraščiu ar žurnalų prenumerata. Šiai iniciatyvai pritarė ALF ir „Lietuvos ryto“ redakcija. Paskelbus referendumo rezultatus, metinė „Lietuvos ryto“ prenumerata dovanota dešimčiai apylinkių (jas atrinkti padėjo Vyriausioji rinkimų komisija):

Kalnaberžės ir Gudžiūnų (Kėdainių apygarda),
Pušų (Neringos apygarda),
Labanoro (Švenčionių apygarda),
Voskonių ir Gražiškių (Radviliškio apygarda),
Kulautuvos (Kauno apygarda),
Rodžios (Alytaus apygarda),
Sėlų (Šalčininkų apygarda),
Bartelių (Lazdijų apygarda).

ALF inicijavo ir kitas pilietines akcijas. Lapkričio 4 d. fondas pakvietė nevyriausybinės organizacijas bei piliečius pareikšti pilietinę nuomonę apie šalyje kilusį politinį skandalą, susijusį su Prezidento institucija. Parengtas kreipimasis į Lietuvos Respublikos Seimą, Vyriausybę ir Prezidentą, kuriame buvo reikalaujama atviro, principingo ir objektyvaus tyrimo bei aiškių atsakymų į visuomenei rūpimus klausimus. Kreipimasis buvo išplatintas elektroniniu būdu ir per vieną dieną jį pasirašė 364 institucijų vadovai ir pavieniai asmenys.

Programa tęsė ir ankstesniais metais pradėtus projektus. Vienas iš jų - „Integruoto socialinių paslaugų tinklo kūrimas Ignalinos rajone – Didžiasalyje“. Jo įgyvendinimui didžiąją dalį lėšų skyrė PHARE Access programa. Projekto pagrindinis tikslas – skatinti bendruomenės socialinę raidą per įvairius moksleivių ir suaugusiųjų mokymus, kultūrinę veiklą. 45 moksleiviai mokėsi pagal projekto partnerio „Lietuvos Junior Achievement“ ekonomikos programą, o 24 suaugusieji – bedarbiai ir kitų bendruomenės probleminių grupių atstovai - išklausė praktinius kursus apie galimo savo verslo modeliavimą. Meninė vaikų ir jaunimo užimtumo programa buvo sumanyta, siekiant ugdyti atsparumą nepalankiai socialinei aplinkai, kūrybiškumą, bendravimo įgūdžius ir pasitikėjimą savimi, žadinti gerokai prigesusius vietos gyventojų kultūrinius poreikius. Su vaikų grupėmis dirbo specialiai parengti vadovai, įvairių meninės raiškos sričių specialistai. 2003 m. Vilniuje vyko du pažintiniai renginiai projekto dalyviams. Grupė Ignalinos rajono policininkų bei savanorių policijos rėmėjų susipažino su „Motinos ir vaiko pensiono“ darbu, teikiant skubią pagalbą ir prieglaudą šeimoje smurtą patyrusioms moterims ir vaikams. Jie taip pat atliko praktiką Vilniaus policijos nuovadose. Antroji projekto dalyvių grupė – Ignalinos rajono socialiniai darbuotojai ir iniciatyvinė Didžiasalio Šeimos krizių informacijos centro kūrimo grupė - lankėsi Lietuvos moterų asociacijos Vilniaus skyriuje, Vilniaus arkivyskupijos Caritas Motinos ir vaiko globos namuose, susitiko su Vyrų ir moterų lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos atstovais. Šiuose susitikimuose buvo semiamasi patirties apie darbą su smurtą patyrusiomis šeimomis. Mokymo seminarai bus tęsiami ir 2004 m. Su visa projekto veiklos ataskaita galima susipažinti ALF interneto svetainėje www.osf.lt

ALF inicijavo filantropijos Lietuvoje tyrimą. Jo tikslas - išsiaiškinti Lietuvos visuomenės ir jos atskirų grupių - nevyriausybinę organizacijų, verslo, kultūros ir dvasininkijos atstovų, politikų, Lietuvos gyventojų apskritai - požiūrį į filantropiją: jos sampratą, socialinį vaidmenį, motyvaciją, mechanizmus, filantropija užsiimančių žmonių ir organizacijų žinomumą, bendrą filantropijos padėtį Lietuvoje, teisinį pagrindą ir perspektyvas. Būdami viena pirmųjų kryptinga filantropija užsiimančių ir ją skatinančių organizacijų, mėginome pažiūrėti, ar esame pilietiškai subrendę patys remti tas visuomenės sritis, kurioms reikalinga pagalba, ypač tada, kai parama iš užsienio mažėja. Ne mažiau įdomus buvo klausimas, ar jau suprantame, kad filantropija – vienas pagrindinių pilietiškos visuomenės požymių.

Tyrimas parodė, kad tik trečdalis Lietuvos gyventojų žino ar ką nors girdėjo apie filantropiją. Maždaug du trečdaliai apklaustųjų verslo ir NVO atstovų mano, kad Lietuvoje dar nėra palankios teisinės, socialinės ir moralinės aplinkos labdarinai veiklai ir paramai teikti. Daugiau nei 70 proc. respondentų nuomone, išskirtiniais valstybės prioritetais turėtų būti mokslo, švietimo ir sveikatos apsaugos finansavimas, o kitų sričių rėmimas gali būti mišrus: vienoje srityse daugiau dominuojant valstybei, kitose srityse - nevalstybinėms organizacijoms ir privatiems asmenims. Apskritai, Lietuvos gyventojų požiūris į paramą vis dar nėra itin teigiamas, o jos paskirstymu nepasitiki didesnė dalis tirtų grupių atstovų. Su visa tyrimo medžiaga galima susipažinti ALF viešosios politikos svetainėje <http://politika.osf.lt>.

Dar vienas fondo inicijuotas tyrimas, kuriame vertinta dabartinė Lietuvos teismų būklė, taip pat atkreipė specialistų, politikų ir spaudos bei visuomenės dėmesį. Tokios tyrimo išvados, kaip „teisminė valdžia tampa vis uždaresne ir nuo nieko nepriklausoma valdžia“, „trūksta skaidrumo ir viešumo teisėjų atrankos procedūrose“, „iki šiol Lietuvoje nėra jokių teisminės valdžios atskaitomybės formų“ bei kitos sulaukė

nevienareikšmės reakcijos ir komentarų. Visa tyrimo medžiaga paskelbta interneto svetainėje <http://politika.osf.lt>

Viešosios politikos ir pilietinių iniciatyvų programa taip pat tęsė ilgalaikius jau baigtų fondo programų projektus ir iniciatyvas, susijusias su švietimo, kultūros ir kitų veiklos sričių viešosios politikos tyrimais, jų rezultatų pristatymu ir sklaida.

ALF Kultūros programos užsakymu 2001-2002 m. buvo atliktas Lietuvos teatrų ir koncertinių išlaidų vertinimas. Remiantis atlikta analize buvo pateikti pasiūlymai, kaip gerinti šių organizacijų veiklos sąlygas. Sulaukta ir atitinkamų institucijų pažadų atsižvelgti į juos, kuriant nacionalinę kultūros plėtros strategiją. Būtent dėl šių priešasčių fondą domino, ar pasiekta pažanga, sprendžiant ankstesniame tyrime išvardintas problemas ir atveriant gyventojams platesnes galimybes kultūriškai lavintis. Tyrimo autorė dr. Margarita Starkevičiūtė, ieškodama atsakymų į šiuos ir kitus klausimus, padarė pakankamai liūdną išvadą: „ryškesnių pokyčių organizuojant teatrų ir koncertinių įstaigų veiklą neįvyko“. Su tyrimo medžiaga galima susipažinti ALF viešosios politikos interneto svetainėje <http://politika.osf.lt>

Moterų programa 2002 m. inicijavo du tyrimus, kuriuose norėta išsiaiškinti, kokie lyčių modeliai dominuoja šiuolaikinėje Lietuvos žiniasklaidoje, kokie socialiniai lyčių stereotipai joje formuojami. Šių tyrimų rezultatai pristatyti 2003 m. gegužę vykusioje diskusijoje „Žiniasklaida – lytiškumo cenzorė“, kurios dalyviai lyčių vaidmenis ir įvaizdžius aptarė platesniame socialiniame ir kultūriniame kontekste. Tyrimų rezultatai paskelbti interneto svetainėje <http://politika.osf.lt>.

ALF užsakymu 2003 m. atlikta Lietuvos aukštojo mokslo reformų Lietuvoje analizė, kuri papildė visą seriją Švietimo ir mokslo programos inicijuotų tyrimų, susijusių su mokslo ir studijų reforma ir politikos sprendimų priėmimu bei jų įgyvendinimu, mokslo ir studijų kokybe, finansavimu. Šiame tyrime autoriai susistemino medžiagą apie teisinę aukštojo mokslo sistemos bazę ir valstybinį reguliavimą, Lietuvos aukštųjų mokyklų tinklą, studijų struktūros reformavimą, finansavimą, kokybės vertinimą ir kitus studijų reformos aspektus. Nedarydami kategoriškų išvadų, studijos autoriai suteikia galimybę kiekvienam besidominčiam nuspręsti, ar kiekvienu aptariamu atveju įgyvendintos reformos privalumai nusveria trūkumus, ar priešingai. Visa tyrimų medžiaga paskelbta <http://politika.osf.lt/>

Remti projektai ir iniciatyvos

Konkursas „Integruota viešojo administravimo plėtra“

Klaipėdos nevyriausybinių organizacijų informacijos centras.

Viešojo administravimo plėtra stiprinant savivaldos institucijų ir jų socialinių partnerių bendradarbiavimą 11 177

Zarasų rajono savivaldybė.

Informacinės visuomenės plėtra Zarasų rajone 8 303

Visuomeninė organizacija „Krašto informacija“.

Integracijos kelyje: informacija apie regionų plėtrą ir ES paramos įsisavinimo privalumus bei realias galimybes 5 112

Lietuvos savivaldybių asociacijos mokymo ir konsultavimo centras. Savivaldybių tarybų narių kompetencijos ir žinių stiprinimas: mokymai savivaldybių tarybų nariams	8 832
Telšių rajono savivaldybės administracija. Telšių rajono kultūra XXI amžiaus pradžioje“	1 010
Kazlų Rūdos savivaldybės administracija. Bendruomenių įtaka Kazlų Rūdos savivaldybės plėtros strateginio planavimo procesui	5 490
Baltijos ekologinių programų biuras. Strateginis planavimas – priemonė įgyvendinant subalansuotos plėtros principus Visagino mieste	12 405
Rietavo savivaldybės administracija. Rietavo savivaldybės plėtros strateginio plano (įskaitant smulkaus bei vidutinio verslo ir ekonomikos plėtros programą) rengimas	3 173
Šiaulių apskrities viršininko administracija. Socialinės partnerystės stiprinimas įgyvendinant Šiaulių regiono plėtros planą	4 996
Prienujų rajono savivaldybė. Kryptis – subalansuota Prienujų rajono plėtra: partnerystės tinklo formavimas ir žmogiškųjų išteklių ugdymas rengiant rajono strateginės plėtros planą	5 190
Kauno apskrities viršininko administracija. Partnerystės aktyvinimas, įtraukiant bendruomenę į Kauno regiono plėtros plano rengimą ir tobulinimą	4 459
Jonavos rajono savivaldybės administracija. Jonavos rajono bendrasis planas strategijai ir plėtrai – ateities kūrimas kartu	6 518
Rokiškio rajono savivaldybės administracija. Rokiškio rajono smulkaus ir vidutinio verslo bei ekonominės plėtros planas iki 2015 m. programos parengimas	3 291
Mokyklų tobulinimo centras. Planuojame Elektrėnų švietimo ateitį	4 286
Ignalinos rajono savivaldybės administracija. Darbuotojų kompetencijos kėlimas ir žinių, reikalingų rengiant paraiškas paramai iš ES gauti, gilinimas	12 804
Prienujų rajono savivaldybės administracijos Švietimo skyrius. Bendradarbiavimas atveria duris	1 433
Tarptautinio verslo ir ekonomikos tyrimų centras. Municipalinių obligacijų išleidimo Lietuvoje modelio kūrimas	7 499

Pagėgių savivaldybės administracija. Rekreacinės žuvininkystės ir subalansuotos regiono plėtros koncepcinis projektas „Nemuno žemupys“	7 997
Kauno miesto savivaldybės Socialinių reikalų departamento Socialinių reikalų skyrius. Socialinės paramos efektyvumo didinimas per savivaldybės politikų, administracijos ir nevyriausybinį organizacijų dialogą	6 345
Politologų asociacija. Poveikio vertinimas Lietuvoje: patirtis ir iššūkiai	12 286
Joniškio rajono Švietimo centras. Integruota viešojo administravimo plėtra stiprinant Joniškio rajono savivaldybės darbuotojų ir bendruomenės kompetenciją ir žinias	11 698
Kauno technologijos universiteto Savivaldos mokymo centras. Rajono/miesto strateginio plano įgyvendinimo metodikos sukūrimas	4 977
Aleksoto bendruomenės centras. Kurkime Aleksoto ateitį drauge	4 100
Molėtų rajono savivaldybės administracija. Socialinės partnerystės ir įvairių sektorių bendradarbiavimo tobulinimas įgyvendinant Molėtų rajono kaimo plėtros modelį	10 677
Lietuvos konfliktų prevencijos asociacija. Inovacijų plėtra kaime ieškant ir panaudojant Europos Sąjungos paramą	12 403
Telšių rajono savivaldybės administracija. Užsienio kalbų mokėjimas – būtinybė	4 692
Alytaus regioninė televizija. TV laidų ciklas „Savivaldybės tribūna“	8 163
Lietuvos teisės universitetas. Socialinių paslaugų teikimo tobulinimas Lietuvos savivaldybėse	11 970

Iš viso konkursui: 201 286 JAV dol.

Kiti projektai

Leidykla „Eugrimas“. R.Vilpišausko ir V.Nakrošio studijos „Politikos įgyvendinimas Lietuvoje ir Europos Sąjungos įtaka“ leidyba	2 626
Monografijos „Lietuvos etninių grupių adaptacija: kontekstas ir eiga“ leidyba	3 909

Neformaliojo švietimo debatų centras. Saugi mokykla	14 346
Lietuvos žmogaus teisių ir socialinių garantijų gynimo organizacija. Papildomas projekto „Būkime kartu“ finansavimas	202
Vilniaus universiteto Komunikacijos fakultetas. Lietuvos bibliotekos ir struktūriniai fondai: galimybių studija	2 660
Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas. Knygos „Politinis skandalas ar konfliktas: kur grėsmė nacionaliniam saugumui?“ leidyba	3 266
Vilniaus mokytojų namai. Iniciatyva „Vėlinių vakaras <i>Išėjusius atmintime</i> “	181
<i>Inicijuoti projektai</i>	
Viešosios kultūros politikos analizės pasekmių ir rekomendacijų įgyvendinimo įvertinimas	2 077
Teismų sistemos apžvalga	2 913
Filantropijos tyrimo rezultatų pristatymas	3 447
Seminaras „Viešumo plotmės Lietuvoje: politinė komunikacija ir informacija“	411
Švietimo politikos tyrimai	7 536
Projekto „Integruoto socialinių paslaugų tinklo kūrimas Ignalinos rajone – Didžiasalyje“ sąsą	2 360
Atviros Lietuvos knygos – bibliotekoms	13 763
Pilietinis švietimas ir politinės diskusijos	8 856
Parama Žmogaus teisių stebėjimo instituto veiklai	18 803
ALF bibliotekos komplektavimas, renginių organizavimas	38 713
Kitos išlaidos	50 326

Programos išlaidos – 377 681 JAV dol.

TEISĖS PROGRAMA

Teisinė pagalba, Lietuvos baudžiamosios teisės reforma ir teisinis švietimas, žmogaus teisių apsauga yra tos pagrindinės kryptys, kuriose 2003 m. dirbo ALF Teisės programa. Savo veiklą programa įgyvendino glaudžiai bendradarbiaujant su Atviros visuomenės Teisės iniciatyva (*Open Society Justice Initiative, OSJI*). OSJI – tai nauja Atviros visuomenės instituto programa, atsiradusi perorganizavus Konstitucinės ir įstatymų leidybos politikos institutą (*Constitutional and Legislative Policy Institute, COLPI*).

ALF Teisės programa siekė atspindėti ir vadovavosi realiais šalies poreikiais, identifikuodama juos ir dirbdama kartu su Lietuvos teisininkų bendruomene, policija, valstybinėmis teisės institucijomis ir nevyriausybinėmis organizacijomis.

Nors Lietuvos įstatymai numato, kad valstybė garantuoja nemokamą teisinę pagalbą baudžiamuosius nusikaltimus padariusiems žmonėms, tačiau praktikoje dėl įvairių priežasčių ne visi gali tokia teise pasinaudoti. Todėl Teisės programa šiai problemai skyrė daug dėmesio, skatindama ir padėdama Lietuvos Respublikos Vyriausybei sukurti šiuolaikišką, veiksmingą, valstybės ir visuomenės poreikius tenkinančią valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimo sistemą. Lietuva buvo pirmoji šalis Rytų ir Vidurio Europos šalyse, ALF ir COLPI iniciatyva sukūrusi ir sėkmingai įgyvendinusi naują viešųjų advokatų kontorų modelį. Viešųjų advokatų kontoros veikia Šiauliuose (nuo 2000 m.) ir Vilniuje (nuo 2001 m.). Jos įsteigtos kartu su Teisingumo ministerija bei Lietuvos advokatų taryba ir teikia valstybės garantuojamą teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose pagal paskyrimą. Būtent šios institucijos tapo svarbia grandimi institucinėje ir struktūrinėje teisinės pagalbos sistemos reformoje, kuri siekia laiduoti veiksmingą valstybės garantuojamą žmogaus teisių apsaugą ir tinkamas sąlygas realizuoti žmogaus teisę kreiptis į teismą.

2003 m. teisingumo ministro sudaryta ekspertų komisija, kompleksiškai įvertinusi abiejų viešųjų advokatų kontorų veiklą ir atsižvelgdama į Vyriausybės patvirtintus valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tobulinimo metmenis, rekomendavo didinti viešųjų advokatų kontorų skaičių ir plėsti jų tinklą, tobulinti jose dirbančių advokatų darbo tvarką. Viešosios advokatų kontoros turi tapti pagrindinėmis valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikėjomis, ateityje visas šių kontorų išlaidas turės padengti valstybės biudžetas.

Viešosios advokatų kontoros Lietuvoje buvo tas naujas modelis, pagal kurį teikiant nemokamą teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose buvo kooperuojamos nevyriausybinės organizacijos - Atviros Lietuvos fondo - ir šiems tikslams skiriamos valstybės lėšos. Be abejonės, kuriant ir įgyvendinant tokį modelį neišvengta ir administracinių, ir biurokratinių, ir profesinių problemų, bet tiek pats šių problemų identifikavimas, tiek jų sprendimo būdų paieška tapo gera pamoka ir kitoms Vidurio bei Rytų Europos šalims, reformuojančioms ar kuriančioms teisinės pagalbos sistemą. Todėl Teisės programa teikė ne tik institucinę paramą Šiaulių ir Vilniaus viešosioms advokatų kontoroms. Ji taip pat finansavo kvalifikacijos tobulinimo seminarus, darbinius vizitus, konsultacijas ir patirties sklaidą kitoms šalims. Teisinės pagalbos reformos ir jos įgyvendinimo problemoms aptarti buvo organizuota ir speciali tarptautinė konferencija Vilniuje. Lietuvos teisėtvarkos pareigūnai, aukštųjų mokyklų dėstytojai, nemokamas teisinės paslaugas teikiančių institucijų darbuotojai turėjo

galimybę dalyvauti trumpalaikiuose mokymuose ir seminaruose, kuriuos OSJI organizavo įvairiose Europos šalyse.

Žmogaus teisių problematika visą laiką buvo Atviros Lietuvos fondo akiratyje. Nors Europos Komisijos 2002 m. spalio 9 d. pateiktoje ataskaitoje apie Lietuvos pasirengimą tapti ES nare (http://www.euro.lt/upl_images/20021009153142.doc) pažymima, kad Lietuvoje padėtis žmogaus teisių srityje yra pakankamai gera ir naujai priimti arba patobulinti įstatymai žmogaus teisių iš esmės nebepažeidžia, pačios visuomenės nuomonė yra kur kas kritiškesnė ir pesimistiškesnė. Reikia turėti omenyje ir tai, jog bendras Lietuvos gyventojų teisinio išprusimo lygis nėra aukštas, ir tai riboja jų galimybes ginti savo teises savarankiškai. Dar daugiau, neretai žmonės net nesupranta, kad viena ar kita situacija vertintina kaip jų teisių pažeidimas. Deja, netgi žinodami apie savo teisių pažeidimą, nemažai Lietuvos gyventojų vargiai išgali kreiptis į advokatą. Tokiu būdu, dėl valdžios nesugebėjimo sukurti veiksmingų mechanizmų, padedančių įveikti pilietinę, socialinę, ekonominę, informacinę, politinę ar kultūrinę diskriminaciją, dalis piliečių, ypač labiausiai pažeidžiamos jų grupės, tampa lyg ir antrarūšiais ir dar labiau izoliuotais.

Deramos žmogaus teisių apsaugos ir gynimo neužtikrina ne tik esama institucinė žmogaus teisių apsaugos sistema. Pilietinių organizacijų, kurios daugelyje demokratinių valstybių veikia kaip svarbūs demokratinių procesų dalyviai ir garantai, institucinės galios ir įtaka Lietuvoje taip pat silpnos. Nėra kol kas ir patikimos, platų problemų ratą apimančios žmogaus teisių monitoringo sistemos. Būtent šios išvardintos priežastys ir ALF veiklos prioritetai lėmė sprendimą įsteigti nepriklausomą žmogaus teisių monitoringo instituciją – Žmogaus teisių stebėjimo institutą (www.hrmi.lt). Naujoji institucija sieks stiprinti pilietinės visuomenės gebėjimus stebėti ir daryti įtaką valstybinei žmogaus teisių politikai bei praktikai, kelti žmonių sąmoningumą informuojant visuomenę apie žmogaus teisių pažeidinėjimo priežastis bei pasekmes ir tuo pačiu motyvuoti valstybės institucijas ir pareigūnus, kad jie efektyviai tobulintų teisės aktus, programas bei paslaugas, orientuotas į žmogaus orumo bei žmogaus teisių apsaugos įtvirtinimą. Paramą institutui steigti suteikė ir Atviros visuomenės institutas Niujorke.

Teisės programa rėmė su policijos reforma susijusius projektus, ypač skatinant pareigūnų mokymosi ir kvalifikacijos kėlimo iniciatyvas, sudarant jiems sąlygas susipažinti su gera kitų šalių patirtimi ir perteikti savąją, įgyti įgūdžių naujose srityse, stiprinti partnerystės ryšius su nevyriausybinėmis organizacijomis ir bendruomenėmis, kartu kuriant ir įgyvendinant smurto, nusikalstamumo, narkotikų prevencijos ir kitas programas. Sprendžiant šias problemas svarbią vietą užima ir teisinis švietimas, todėl Teisės programa ir toliau rėmė Panevėžio rajono policijos komisariato iniciatyvą skatinti policijos ir moksleivių bendradarbiavimą, ieškant naujų nestandartinių bendravimo formų, įtraukiant į prevencines programas, teisės žinių sklaidą ne tik moksleivius, bet ir tėvus, mokytojus, seniūnijas. Viena iš tokių formų yra Panevėžio rajono policijos komisariato inicijuota teisinių žinių viktorina-konkursas „Temidė“, kuris jau tapo respublikiniu. 2003 m. konkurse dalyvavo 49 šalies miestai bei rajonai (per 300 mokyklų).

Remti projektai

Lietuvos teisės universitetas.

Mokymo seminarai „Smurtas šeimoje, priekabiavimas ir seksualinė prievarta“ 9 484

Lietuvos policijos mokymo centro Kauno biuras.

Naujų mokymo metodų diegimas policijos mokymo sistemoje 4 536

Teisės institutas.

Baudžiamojo kodekso įtaka asmens ūkinės veiklos laisvei ir iniciatyvai: baudžiamosios teisės normų turinio ir taikymo efektyvumo analizė 2 480

Panevėžio policijos komisariatas.

Moksleivių ir policijos bendradarbiavimas nusikalstamumo prevencijos srityje 5 845

Vilniaus viešojo advokatų kontora.

Konferencija „Teisinės pagalbos reforma Lietuvoje“ 7 226

Žmogaus teisių stebėjimo institutas.

Steigimas ir veikla 184 673

Vilniaus viešojo advokatų kontora.

Paslaugų teikimas ir organizacinė veikla 172 430

Šiaulių viešojo advokatų kontora.

Paslaugų teikimas ir organizacinė veikla 116 616

Dalyvavimas kvalifikacijos kėlimo ir patirties sklaidos seminaruose

Raimundas Kalesnykas, Gintautas Aronaitis.

Seminaras policijos pareigūnams narkotikų prevencijos klausimais, Bratislava (Slovakija) 1 610

Linas Sesickas.

Seminaras „Teisinės pagalbos reforma“, Biškekas (Kirgizija) 1 932

Arūnas Miknevičius, Kristina Choromanskienė, Daina Gorovičiūtė.

Seminaras policijos pareigūnams bendravimo įgūdžių stiprinimo, konfliktų sprendimo, stresų ir traumų prevencijos klausimais, Ryga (Latvija) 442

Dovilė Juodkaitė.

Seminaras žmogaus teisių ir jų užtikrinimo temomis, Stambulas (Turkija) 472

Audronė Bugelevičienė, Linas Sesickas, Rimvydas Kūgis, Raimondas Šukys, Andrius Dubinas, Vida Žagūnienė.

Darbo vizitas į Pietų Afrikos Respublikos teisinės pagalbos centrus 10 979

Valdas Serapinas.

Mokymo seminaras Moldovos policijos pareigūnams 1 645

Linas Sesickas.

Seminaras Teisės programų konsultantams, Stambulas (Turkija)

731

Tomas Baranovas, Jurga Kontutienė, Julius Sabatauskas,

Raimondas Šukys, Rytis Paukštė, Linas Sesickas.

Darbo vizitas į Škotijos ir Nyderlandų teisinės pagalbos centrus

8 962

Kitos išlaidos

61 545

Programos išlaidos – 591 608 JAV dol.

VISUOMENĖS SVEIKATOS PROGRAMOS

Bendras visų visuomenės sveikatos programų tikslas – padėti įgyvendinti pagrindines žmonių socialines teises sveikatos priežiūros srityje, daryti įtaką valstybės sveikatos politikai, keisti piliečių požiūrį į savo sveikatą, sudaryti vienodas galimybes gauti sveikatos priežiūrą ir su ja susijusią informaciją visiems gyventojams, o ypač pažeidžiamiausioms jų grupėms, įtvirtinant svarbiausią principą “sveikas žmogus – sveika visuomenė”. Šio tikslo buvo siekiama įgyvendinant aštuonias Atviros visuomenės instituto fondų tinklo programas.

VISUOMENĖS SVEIKATOS INICIATYVŲ PROGRAMA

(Public Health Initiatives)

Visuomenės sveikatos iniciatyvų programa padeda formuoti naują visuomenės sveikatos sampratą, mokydama ir šviesdama apskričių bei savivaldybių visuomenės sveikatos specialistų bei nevyriausybinę organizacijų atstovų grupes, skatindama nepriklausomus lyginamuosius tyrimus apie sveikatos politikos įgyvendinimą, remdama projektus aktualiausiose visuomenės sveikatos srityse, itin daug dėmesio skiriant visuomenės švietimui bei jos įtraukimui į sveikatinimo programas.

Programa kiekvienais metais skelbia projektų konkursus ir kartu su Atviros visuomenės institutu remia tas veiklas, kurios skatina permainas visuomenės sveikatos priežiūros srityje. 2003 m. parama teikta naujovėms įgyvendinant visuomenės sveikatos politiką, ginant pacientų teises, aktyvinant pacientų organizacijų veiklą ir stiprinant partnerystę tarp pacientų ir sveikatos priežiūros paslaugų teikėjų. Išskirtinis ALF dėmesys buvo skiriamas pacientų teisių problematikai, remiant pacientų organizacijų veiklą ir pacientų teisių atstovavimą, stiprinant pacientų ir sveikatos priežiūros paslaugų teikėjų partnerystę.

2003 m. konkursų laimėtojai tik įpusėjo savo sumanymų įgyvendinimą, o kai kurių ankstesniais metais finansuotų projektų galutinius ar tarpinius rezultatus jau galima ir įvertinti.

Ilgalaikio Sveikatos ekonomikos centro įgyvendinamo projekto „Viešoji diskusija kaip sveikatos priežiūros sistemos raidos elementas šios sistemos plėtros daugiavariantiškumo sąlygomis“ tikslas - paskatinti viešas diskusijas, kuriose specialistai, politikai ir kiti suinteresuoti asmenys išsakytų savo požiūrį į problematiškiausias sveikatos reformos sritis ir siektų daryti įtaką priimant politinius sveikatos sektoriaus plėtros sprendimus, labiausiai atitinkančius gyventojų interesams.

2003 m. organizuotos trys diskusijos. Pirmojoje - „Neoficialūs mokėjimai Lietuvos sveikatos sistemoje – ar tai korupcija?“ - buvo bandoma apibrėžti, kas tai yra korupcija ir su kuriomis jos apraiškomis dažniausiai susiduriama sveikatos sektoriuje, o taip pat įvertinti, ar Sveikatos sistemos kovos su korupcija strategijos projekte numatytos priemonės duos apčiuopiamų rezultatų, ar sulauks jos visuomenės pasitikėjimo ir palaikymo, kurie, kaip žinia, yra vienas iš pagrindinių kovos su korupcija ramsčių.

Padidintas dėmesys visuomenės sveikatai, atsispindintis ir Lietuvos, ir ES sveikatos politikos dokumentuose, paskatino projekto vykdytojus išsamiau paanalizuoti pačią

visuomenės sveikatos sąvoką. Šiai temai buvo skirta antroji diskusija “Visuomenės sveikata – kas už jos slypi?”. Jos dalyviai gvildeno opiausias visuomenės sveikatos valdymo ir visuomenės sveikatos sistemos kokybės užtikrinimo problemas. Pateikta konstruktyvių pasiūlymų, kaip priartinti šią šiuolaikinę visuomenės sveikatos sistemą (įskaitant ir visuomenės sveikatos priežiūros institucijų tinklą bei jų veiklą) prie optimalios strategijos ir teisiniuose dokumentuose suformuluotos modernios visuomenės sveikatos vizijos.

Susidomėjimą sukėlė ir trečioji diskusija “Šeimos gydytojo darbo apmokėjimo tvarka Lietuvoje”. Ji skatino išsiaiškinti priežastis, darančias įtaką šeimos gydytojų atlyginimams skirtingose pagal administravimą įstaigose, palyginti įvairius apmokėjimo modelius ir atskirų regionų bei įstaigų patirtį, pateikti siūlymus, kaip didinti sveikatos specialistų darbo apmokėjimą, siejant jį su geresniu ir sąžiningesniu darbu bei specialisto kvalifikacija.

Daugiau apie diskusijose išsakytas nuomones ir pateiktus pasiūlymus galima sužinoti interneto svetainėje <http://www.sec.lt/pages/alfdiskusijos>.

Viešai pripažįstama, kad regionų plėtros planavimas yra viena iš aktualiausių ir tuo pačiu silpniausių savivaldybių veiklos sričių – gebėjimų sistemingai planuoti darnią plėtrą ir bendradarbiauti šiame procese su visomis interesų grupėmis labai trūksta. Ne išimtis yra ir regioninių sveikatos programų rengimas bei jų įgyvendinimas, todėl Visuomenės sveikatos iniciatyvų programa šiai sričiai skyrė nemažai dėmesio.

Panevėžio apskrities administracija dar 2001 m. pabaigoje pradėjo ketverių metų trukmės projektą, kurio rezultatu turėtų tapti strateginis dokumentas gyventojų sveikatos gerinimo priemonėms regione planuoti, koordinuoti ir vertinti. 2003 m. savo rajonų sveikatos programų projektus parengė ir pateikė vertinimui Kupiškio, Pasvalio, Biržų ir Rokiškio rajonų savivaldybės. Konsultuojant ir padedant ne tik Lietuvos specialistams, bet ir Kalmaro grafystės (Švedija) tarybos atstovams, Pasaulio sveikatos organizacijos ekspertams, tariantis ir informuojant gyventojus toliau buvo rengiama visos apskrities sveikatos programa.

Klaipėdos miesto bendruomenės Sveikatos taryba ilgalaikėms visuomenės sveikatos programoms parengti ir įgyvendinti subūrė įvairias institucijas. Kartu dirbant parengtos ŽIV/AIDS ir narkomanijos prevencijos, širdies ir kraujagyslių ligų prevencijos, saugios bendruomenės, vaikų sveikatos gerinimo ir onkologinių susirgimų profilaktikos programos. Ši bendra veikla ne tik paskatino glaudesnę ir dalykiškesnę įvairių nevyriausybinių organizacijų, asmens ir visuomenės sveikatos specialistų bendradarbiavimą, pagerino tarpžinybinį koordinavimą bet ir suteikė garantijas, kad programos bus tęsiamos ir finansuojamos.

Projektas „Pirminės sveikatos priežiūros, visuomenės sveikatos ir socialinių paslaugų integracija bendruomenės lygmenyje (Pasvalio savivaldybės modelis)“ taip pat sutvirtino tarpžinybinius ryšius, pagerino paslaugų gyventojams prieinamumą ir kokybę. Pasvalio rajono sveikatos bei socialinių paslaugų įstaigų specialistai dirbo kartu su konsultantais ir bendruomene, aiškindamiesi padėti rajone, ieškodami tinkamiausių būdų ją pagerinti. Vienas iš atviros ir bendros diskusijos rezultatų – sprendimas steigti slaugos ir socialinių paslaugų centrą.

Ryškus dabartinės sveikatos priežiūros ir medicinos ideologijos bruožas ir iššūkis – perėjimas nuo ligos gydymo prie sveikatos stiprinimo, pagrindinį vaidmenį skiriančią ligoninei, o bendruomenei. Kaip palengvinti šį perėjimą, kaip suaktyvinti bendruomenę,

kaip kuo efektyviau formuoti naują požiūrį į sveikatos priežiūros etinių problemų, išskylančių reformų eigoje, svarbą nagrinėjo Kauno medicinos universiteto specialistai ilgalaikiame projekte “Bendruomenės aktyvinimas sprendžiant sveikatos priežiūros etines problemas”. Apklaustos būdu identifikuotos esminės sveikatos priežiūros problemos, bendruomenių lūkesčiai, požiūris į sveikatos priežiūros įstaigų reformą, konkrečias sveikatos priežiūros institucijas, galimybės patiems žmonėms aktyviai dalyvauti sprendžiant jiems aktualias problemas. Surinkta ir apibendrinta informacija panaudota rengiant išsamų mokymo leidinį “Bendruomenės aktyvinimas sprendžiant sveikatos priežiūros etines problemas”

Su žmogaus teisių pažeidimais sveikatos sistemoje ir medicinos personalas, ir pacientai susiduria gana dažnai, bet ir vieniems, ir antriems žinių apie galiojančią Lietuvos Respublikos Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymą nepakanka. Šį teiginį patvirtina ir 2003 m. atliktas tyrimas. Kaip vieną iš projekto „Pacientų teisių užtikrinimas Kauno apskrities sveikatos priežiūros įstaigose“ etapų, šį tyrimą atliko Kauno medicinos universiteto Socialinės medicinos katedra. Paašškėjo, kad daugiau nei 40 proc. apklaustųjų pacientų nežino apie įstatymą, apibrėžiantį, kokiomis teisėmis bei galimybėmis jie galėtų pasinaudoti sveikatos priežiūros įstaigose. Tiek pat respondentų nežino apie galimybę pasirinkti gydančią gydytoją ir slaugos darbuotoją, beveik pusė pacientų - kur turėtų kreiptis, iškilus nesutarimams su gydytoju ar slaugos darbuotoju. Daugiau nei pusė (57,7 proc.) apklaustųjų nežino, per kiek laiko jų pateikti skundai turi būti išnagrinėti, nesupranta gydytojų teikiamos informacijos (69 proc. pacientų teigia, kad tokia informacija apie ligą, gydymo eigą, gydymo rezultatus bei kitus galimus gydymo metodus jiems reikalinga). Tyrimas parodė, kad sprendžiant pacientui svarbias problemas didelę reikšmę turėtų tarpininko tarp gydytojo ir paciento - nepriklausomo patarėjo pacientų teisių klausimais - pareigybės įdiegimas. Jei tik toks nepriklausomas patarėjas būtų sveikatos priežiūros įstaigoje, į jį kreiptųsi 81,3 proc. apklaustųjų pacientų. Mokymo seminaruose Kauno apskrities medicinos įstaigų darbuotojai supažindinti su apklausų rezultatais, kartu aptariant ir aktualiausias medicinos teises, sveikatos priežiūros paslaugų kokybės, organizacijos psichologijos bei medicinos etikos klausimus.

2003 m. buvo tęsiamas Pilietinių iniciatyvų centro projektas „Švietimas apie pacientų teises mokykloje“. Seminaruose, akcijose su moksleiviais nagrinėtos įvairiausios temos, pradedant svarbiausiu žmogaus teises užtikrinančiu dokumentu - Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija - ir baigiant diskusijomis apie pacientų teises į informaciją ir informacijos apie paciento sveikatą konfidencialumą, teisę pasirinkti gydytoją bei gydymo įstaigą, teisę skųstis, kreiptis dėl žalos atlyginimo. Diskusijose nebuvo vengiama ir tokių visiems rūpimų temų kaip eutanazija, seksualinė sveikata ir pacientų teisės ir kt.

Remti projektai

Pilietinių iniciatyvų centras.

Efektyvus pacientų teisės į privatumą užtikrinimas 13 000

Sveikatos ekonomikos centras.

Kaip sukurti konstruktyvų dialogą tarp paciento ir sveikatos priežiūros institucijos? 13 000

Klubas 13 ir Ko.

Psichikos ligonių teisių gynėjas – nauja institucija

8 000

Programos išlaidos – 34 000 JAV dol.

VISUOMENĖS SVEIKATOS ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ PLĖTRA

(Public Health Workforce Development)

Nuo 2000 m. ALF dalyvauja ilgalaikėje Atviros visuomenės instituto programoje „Visuomenės sveikatos mokyklų kūrimas“. Svarbiausi šios programos tikslai:

- visuomenės sveikatos specialistų kompetencijos didinimas;
- visuomenės sveikatos studijų programų kokybės gerinimas;
- poststudijinių mokymų sistemos stiprinimas, distancinio mokymo kursų parengimas;
- lyderystės regione stiprinimas;
- parama aukštosioms mokykloms dalyvauti visuomenės sveikatos, sveikatos vadybos ir administravimo mokymo tinkluose;
- visuomenės sveikatos informacinės sistemos plėtra ir derinimas.

Pirminis ir svarbiausias programos uždavinys – įsteigti naujas ar sustiprinti jau veikiančias akademinės mokyklas, kad jos rengtų visuomenės sveikatos vadybos magistro, diplominių ir podiplominių studijų programas, kurios atitiktų tarptautinius reikalavimus. Programoje dalyvauja Kauno medicinos universiteto Visuomenės sveikatos institutas ir Vilniaus universiteto Medicinos fakultetas.

Kauno medicinos universitete per 2001-2002 m. buvo sudarytos visuomenės sveikatos specialistų rengimo bakalaurų ir magistrų, visuomenės sveikatos vadybos magistrų ir jų tęstinio mokymo programos, kurios akredituotos kaip valstybinės mokymo programos. 2003 m. daugiausia dėmesio skirta programų kokybės vertinimui. Remiantis strateginiu Visuomenės sveikatos fakulteto plėtros planu 2002-2006 m., parengtas fakulteto savianalizės dokumentas, kuris pateiktas Europos regiono visuomenės sveikatos mokyklų asociacijos (ASPHER) ekspertų grupei (ASPHER yra vienintelė institucija Europoje, turinti specialią programų vertinimo sistemą – ASPHER PEER Review). Su mokymo programomis, savianalizės dokumentais ir pirminėmis ekspertų rekomendacijomis galima susipažinti interneto puslapyje http://socmed.kmu.lt/VSF/en/ASPHER_OSI/content.htm

Svarbus dalyvavimo programoje rezultatas – užsimezgę bendradarbiavimo ryšiai tarp ASPHER ir naujų nepriklausomų valstybių visuomenės sveikatos mokyklų. Galima tikėtis, projekto dėka Kauno medicinos universitete bus sukurta ir įdiegta visuomenės sveikatos programų vertinimo bei kokybės gerinimo sistema, o pats universitetas taps akredituota ASPHER visuomenės mokyklų tinklo institucija, kol kas vienintele Lietuvoje.

Lietuvos sveikatos informacijos centro vykdomas ilgalaikis projektas “Sveikatos statistikos ir sveikatos draudimo informacinių sistemų harmonizavimas: galimybių ištyrimas“ taip pat skirtas visuomenės sveikatos žmogiškųjų išteklių plėtrai. 2003 m. atlikta palyginamoji duomenų, registruojamų Lietuvos sveikatos informacijos centre ir

Valstybinėje ligonių kasoje, analizė, įvertinta renkamų duomenų kokybė ir pateikti pasiūlymai, kaip tobulinti integruotą duomenų bazę. Tyrimo duomenys buvo aptarti su asmens sveikatos priežiūros įstaigomis specialiaame metodologiniame seminare.

Remti projektai

Kauno medicinos universitetas.

Įvadinis mokymo kursas „Visuomenės sveikatos mokyklos sukūrimas Tadžikistane ir visuomenės sveikatos magistrantūros mokymo programos parengimas“ 3 062

Kauno medicinos universiteto Visuomenės sveikatos fakultetas.

Visuomenės sveikatos mokymo programų kokybės gerinimas Vidurio ir Rytų Europos šalyse. III etapas „Rekomendacijų įdiegimas, monitoringas ir Vertinimas. 2004 metai“ 10 000

Lietuvos visuomenės sveikatos asociacija.

Lietuvos Visuomenės sveikatos asociacijos veiklos stiprinimas, skatinant tarpsektorinį bendradarbiavimą 19 588

Programos išlaidos – 32 650 JAV dol.

MOTERŲ SVEIKATOS PROGRAMA

(Women Health)

2003 m. Moterų sveikatos programa daugiausia dėmesio skyrė dviems problemoms – reprodukcinėi sveikatai gerinti ir gimdos kaklelio vėžio prevencijai.

Įgyvendinant projektą „Reprodukcinė teisė – moters teisė pasirinkti“ organizuotos dvi konferencijos. Pirmosios konferencijos dalyviai-medikai aptarė moterų reprodukcinės teisės į abortą, alternatyvaus chirurginiam abortui – medikamentinio aborto, jo indikacijų, privalumų ir efektyvumo klausimus, susipažino su palyginamaisiais įvairių šalių duomenimis.

Į antrąją konferenciją pakviesti nevyriausybinių ir vyriausybinių organizacijų atstovai, Seimo nariai taip pat diskutavo apie nevienareikšmiškai visuomenėje priimamas reprodukcinio pasirinkimo, medikamentinio aborto problemas, mokslo pažangą šioje srityje. Tolesnę šių temų analizę ir plėtrą turėtų paskatinti glaudesnė Šeimos planavimo ir seksualinės sveikatos asociacijos partnerystė su LR Seimo parlamentine gyventojų ir plėtros, reprodukcinės sveikatos ir teisių grupe.

Šeimos planavimo ir seksualinės sveikatos asociacija 2003 m. pradėjo moterų reprodukcinės teisės ir reprodukcinės sveikatos propagavimo ir atstovavimo veiklą. Sveikatos apsaugos ministerijoje, Akušerių ginekologų draugijoje rengti susitikimai-pokalbiai, išverstos Pasaulio sveikatos organizacijos rekomendacijos ir informacija apie medikamentinį abortą. Šia tema moterims, mergaitėms ir plačiajai visuomenei parengtas informacinis leidinukas, informacija pateikiama ir asociacijos interneto puslapyje <http://www.spa.lt>.

Remti projektai

Šeimos planavimo ir seksualinės sveikatos asociacija. Žmogaus reprodukinių teisių apsauga: advokatavimas dėl reprodukcinės sveikatos įstatymo Lietuvoje	30 000
Šeimos planavimo ir seksualinės sveikatos asociacija. Tarptautinis seminaras „Teisių į reprodukcinę sveikatą atstovavimas“	27 375
Klaipėdos universiteto Visuomenės sveikatos katedra. Moterų atstovavimas priimant sveikatos priežiūros sprendimus ir keičiant požiūrį į rizikos veiksnius, susijusius su gimdos kaklelio vėžiu	12 000
Kauno medicinos universitetas. Moterų sveikatos gerinimas	8 000.
Jaunimo sveikatos centras. Paauglių reprodukcinės sveikatos priežiūra: ištekliai ir strategija	10 000

Programos išlaidos – 87 375 JAV dol.

PALIATYVIOS SLAUGOS PROGRAMA *(Palliative Care)*

Programos tikslas - skatinti ir remti naujas iniciatyvas, kurios padėtų kurti paliatyvios slaugos sistemą Lietuvoje, rengti diplominių ir podiplominių studijų programas, mokyti ir šviesti visuomenės sveikatos priežiūros specialistus, sveikatos politikus. Šios programos atsiradimą ALF 2000 m. lėmė tai, kad Lietuvoje nebuvo (ir iki šiol nėra) paliatyvios pagalbos institucijų - terminaliniams ligoniams pagalbą teikia onkologijos, slaugos ir palaikomojo gydymo ligoninės. Nėra vieningos tęstinės šių ligonių priežiūros ir gydymo sistemos, atitinkamų specialistų rengimo ir mokymo programų. Būtent todėl programa remia naujų slaugos normų ir modelių, padedančių reformuoti visą sistemą, atsiradimą.

Remti projektai

Panevėžio apskrities viršininko administracija. Paliatyvios slaugos pristatymas, mokymas ir strategijos regioninio modelio kūrimas	15 000
Kauno Šilainių poliklinika ir Lietuvos Caritas. Paliatyvi slauga ir globa namuose	5 000

Programos išlaidos – 20 000 JAV dol.

TARPTAUTINĖ ŽALOS MAŽINIMO PROGRAMA *(International Harm Reduction Development Program)*

Programos tikslas - mažinti narkotikus vartojančių žmonių atskirtį, garantuoti jų teises į sveikatos priežiūrą ir socialines paslaugas, skatinti prevenciją ir padėti išlaikyti palyginti nedidelį Lietuvoje registruotų ŽIV/AIDS atvejų skaičių.

Žalos mažinimo programa ir jos remiami projektai (adatų švirkštų keitimas bei pakaitinis gydymas metadonu) pradėti Lietuvoje 1995 m. ir tapo modeliu daugeliui buvusių sovietinių šalių. Šias programas Lietuvoje finansiškai pradėjo remti Vilniaus, Klaipėdos, Druskininkų, Alytaus savivaldybės, tačiau nacionalinėse prevencijos strategijose kaip prioritetinės visuomenės sveikatos kryptys jos neatsispindi. Pvz., pakaitinio gydymo metadonu, kaip ir bet kurio kito priklausomybės nuo narkotikų ambulatorinio gydymo, valstybė neremia. Todėl 2003 m. Žalos mažinimo programa stengėsi ugdyti visuomenės pasitikėjimą, skatinti visišką, o ne dalinį programų finansavimą iš savivaldybių ir valstybės biudžeto. Vienas iš būdų tai padaryti – sėkmingai įgyvendintų projektų patirties sklaida, visuomenės, savivaldybių ir kitų valdžios institucijų informavimas. Įgyvendinant žalos mažinimo programas savivaldybėms tenka svarbus vaidmuo. Jis ypač sustiprėjo, kai 2001 m. buvo pradėta pagalbos vartojantiems narkotikus decentralizacija, perkeliant pagalbos teikimą iš specializuoto centro į sveikatos priežiūros centrus.

Dabartiniu metu pakaitinė gydymo metadonu programa veikia dešimtyje sveikatos priežiūros institucijų. Jų patirtis naudinga visoms savivaldybėms, besirūpinančioms narkotikų žalos mažinimo programomis. Fondas kartu su Pasauline sveikatos organizacija remia ir palaikomojo gydymo metadonu programų vertinimą. Tikimasi, kad jo rezultatai suteiks rimtų argumentų, padėsiančių įtraukiant šį metodą į narkotikų prevencijos programas.

Vilniaus priklausomybės ligų centro dar 2001 m. pradėtas „Mėlynojo autobusiuko“ (mobilus švirkštų/adatų keitimo punktas) modelinis projektas vertinamas prieštarai, tačiau vartotojų apklausa parodė, kad jų požiūris į šią veiklą, teikiamą papildomą informaciją yra teigiamas. Vilniaus priklausomybės ligų centras 2003 m. praplėtė paslaugų sąrašą, įdiegdamas taip vadinamą nukreipimų sistemą. Per ją padedama aktyviems intraveninių narkotikų vartotojams ir sekso paslaugų teikėjams, neturintiems sveikatos draudimo. Tai itin svarbu ŽIV/AIDS prevencijai: besikreipiantiesiems suteikiama prieš-testinė konsultacija dėl ŽIV/AIDS ir atliekamas pirminis infekcinių ligų testas. Sužinojus testų rezultatus, galima gauti nukreipimą tolimesniam konsultavimui arba tyrimams.

Asmens dokumentų tvarkymas, nemokamų paslaugų teikimas asmenims, neturintiems sveikatos draudimo, konsultacijų skaičius bei kokybė sustiprino abipusį klientų ir projekto vykdytojų pasitikėjimą, ką patvirtina didėjantis besikreipiančiųjų skaičius. 2003 m. į „Mėlynąjį autobusiuką“ kreipėsi 1226 nauji asmenys. Galimybės suteikti paramą didesnės rizikos grupių žmonėms ir intraveninių narkotikų vartotojams išsiplėtė ir Vilniaus priklausomybės ligų bei Odos ir veneros ligų centrų bendradarbiavimo dėka. Odos ir veneros ligų centre atidarytame kabinete sekso paslaugų teikėjams taip pat įdiegta nukreipimų sistema, kurios dėka, priklausomai nuo sveikatos būklės ir poreikio gydytis, galima gauti nukreipimą į atitinkamą sveikatos priežiūros įstaigą, net ir neturint

sveikatos draudimo pažymėjimo. 2003 m. už paslaugas buvo apmokama iš ALF finansuoto projekto lėšų, bet tikimasi, kad vėliau už jas bus mokama iš Vilniaus savivaldybės skiriamo finansavimo.

Vienas iš svarbių Žalos mažinimo programos uždavinių yra sudaryti vartojantiems narkotikus sąlygas jų teisėms, pirmiausia teisei į pilnavertį gydymą, įgyvendinti ir tuo pačiu skatinti juos gydytis.

Pasaulinė sveikatos organizacija, Jungtinės Tautos, Europos Sąjungos Taryba žalos mažinimo programas rekomenduoja kaip efektyviausią ŽIV prevenciją tarp švirkščiamų narkotikų vartotojų. Lietuvoje šios programos kol kas sunkiai skinasi kelią ir nesulaukia reikiamo dėmesio ir finansavimo. Todėl tolesnė ALF Žalos mažinimo programos veikla orientuojama į narkotikų ir ŽIV/AIDS prevencijos politikos formavimą, telkiant šiam tikslui įvairias nevyriausybinės organizacijas. Remdamasi humanizmo, tolerancijos, partnerystės principais ir pagarba žmogaus teisėms bei laisvėms, programa ir jos partneriai skatins visuomenę ir valstybės institucijas formuoti bei įgyvendinti politiką, užtikrinančią pažeidžiamų grupių - narkotikų vartotojų, sekso paslaugų teikėjų, žmonių gyvenančių su ŽIV/AIDS, taip pat įkalintųjų asmenų - integraciją ir jų socialinės atskirties mažinimą, efektyvų problemų, susijusių su narkotikais ir kitomis priklausomybę sukeliančiomis medžiagomis bei ŽIV/AIDS, sprendimą.

Remti projektai

Nacionalinė sveikatos taryba.

Apvalaus stalo diskusijų ciklas Lietuvos miestų savivaldybėse:
narkomanija, ŽIV/AIDS – problemos ir pagrįsti sprendimai 10 000

Agentūra *VOX POPULI*.

Ryšių su visuomene programos parengimas 6 186

Pilietinių iniciatyvų centras.

Žalos mažinimo politika 20 000

Vidurio ir Rytų Europos žalos mažinimo tinklas.

ŽIV prevencijos Lietuvoje gerų praktikų sklaida 5 000

Vidurio ir Rytų Europos žalos mažinimo tinklas.

Leidiny „Pakaitinė terapija metadonu“ 7 000

Neformaliojo švietimo debatų centras.

Debatai „Testavimas dėl narkotikų turėtų būti privalomas“ 1 343

Vidurio ir Rytų Europos žalos mažinimo tinklas.

Prostitucijos verslo teisinio reguliavimo Rytų Europos ir NVS šalyse apžvalga 26 355

Vilniaus priklausomybės ligų centras.

Žalos mažinimo paslaugos sekso darbuotojams 8 562

Vilniaus priklausomybės ligų centras.

Pakaitinio gydymo metadonu plėtra Vilniaus psichikos sveikatos centruose 8 205

Kalėjimų departamento prie Teisingumo ministerijos Sveikatos priežiūros skyrius.	
Padėk sau ir aplinkiniams	20 000
Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija.	
Radijo laida „Prieš narkomaniją“	1 500
Vilniaus priklausomybės ligų centras.	
Sveikatos priežiūros paslaugų tobulinimas intraveninių narkotikų vartotojams, užsikrėtusiems ŽIV/AIDS, hepatitais B ir C, ir jų integracija į Vilniaus m. sveikatos apsaugos sistemą	14 294
Lietuvos AIDS centras.	
Savitarpio pagalbos grupė ŽIV infekuotiems narkomanams	6 000
Visuomeninė organizacija „Bendruomenė prieš smurtą“.	
Seminaras kalėjimų darbuotojams	600
Bendras ALF ir Kalėjimų departamento prie Lietuvos teisingumo ministerijos projektas „AIDS/ŽIV prevencija kalėjime“	14 855
Inicijuotas projektas. Lietuvos žalos mažinimo (narkotikų politikos), ŽIV gydymo ir priežiūros tinklo kūrimas (koalicijos „Galiu gyventi“ veikla)	5 000
<i>Dalyvavimas stažuotėse, seminaruose, patirties sklaida</i>	
Aleksandras Slatvickis, Rūta Juodelytė, Rita Kriščiukaiytė, Vytautas Valevičius, Raminta Štuikytė, Erika Matuizaitė, Edita Žiobienė, Simona Merkinaitė, Roman Bykov.	
Žalos mažinimo konferencijos, seminarai, mokymai	9 946
Gediminas Vidžiūnas, Loreta Mikalajūnaitė, Igoris Čistovas, Rolandas Grabauskas, Stasys Aleksandravičius, Darius Šaluga, Aušra Pietarytė, Violeta Girtavičienė, Irina Gruževska, Rita Krikščiukaiytė.	
Policijos pareigūnų vizitas į Lenkiją susipažinti su žalos mažinimo programomis	3 297
Česlovas Čaikovskis, Jolita Aliulienė, Angelė Suchovienė, Česlovas Jocius, Virginija Vinogradnaitė, Jurgita Černiauskaitė.	
Vizitas į Lenkiją susipažinti su darbo organizavimu ir žalos mažinimo programomis Barcevo kalėjime	1 092
Ona Grimalauskienė, Zenonas Javtokas.	
Simpoziumas alkoholio politikos klausimais	420

Programos išlaidos – 169 650 JAV dol.

PSICHINĖS SVEIKATOS IR NEGALIOS PROGRAMA

(Mental Disabilities Advocacy Program)

Programos tikslas - padėti formuoti skaidrią ir aiškią nacionalinę psichinės sveikatos strategiją, organizuoti žmonių su negalia (ypač psichine negalia) asmeninį ir profesinį lavinimą, jų teisių gynimą ir integravimąsi į visuomenę, aktyvinti šių žmonių ir juos suburiančių nevyriausybinę organizacijų dalyvavimą psichinės sveikatos reformoje, remti alternatyvių paramos tarnybų bendruomenėje steigimą.

„Nacionalinės psichikos sveikatos strategijos rezultatų vertinimas“ - vienas iš svarbesnių programos finansuotų ilgalaikių projektų, pradėtas 2001 m. pabaigoje. Projekto tikslas – įvertinti, kaip ir koku mastu valstybinėse programose (psichikos ligų profilaktika, narkotikų kontrolė ir narkomanijos prevencija, savižudybių prevencija) taikomi modernios psichikos sveikatos priežiūros principai, kuriuos skelbia Jungtinių Tautų, Pasaulinės sveikatos ir kitų tarptautinių organizacijų dokumentai. Pasitelkus šių organizacijų rekomendacijas ir šiuolaikines sveikatos sistemų vertinimo metodikas, pirmą kartą Lietuvoje atlikta nacionalinių programų, susijusių su visuomenės psichikos sveikata, analizė. Specialistai vertino šiuos komponentus:

- žmogaus teisės psichikos sveikatos priežiūros sistemoje;
- psichikos sveikatos priežiūros integracija į visuomenės sveikatą, bendruomenę, pirminę priežiūrą ir bendrąją mediciną;
- psichikos sveikatos mokslinių tyrimų lygis;
- psichikos sveikatos priežiūros sistemos finansavimo mechanizmai;
- paslaugų sistemos kokybės atitikimas šiuolaikiniams principams;
- paslaugų vartotojų dalyvavimas priimant sprendimus.

Vertinimo išvadose teigiama, kad esamos programos sukurtos ir vykdomos, neturint aiškios strateginės vizijos ir prioritetų, o tai sukuria palankią terpę įvairioms interesų grupėms, kurios strateginius ir taktinius sprendimus gali pakreipti bet kuria kryptimi. Dažniausiai šie sprendimai atitinka „istorinį“ principą, t.y., resursai investuojami į tradicinę paslaugų sistemą. Programose nesuformuluoti aiškūs jų kokybės vertinimo kriterijai, todėl galimybių objektyviai nuspręsti, ar programos vykdomos sėkmingai, ar ne - nėra. Nepakankamai atspindėti tie strateginiai principai, kurių laikytis pataria naujos tarptautinių organizacijų rekomendacijos. Projektai vykdytojai rekomenduoja dabartinę psichikos sveikatos strategiją esminiai peržiūrėti ir siekti, kad naujoji būtų grindžiama mokslo žiniomis ir šiuolaikiniais pasaulyje pripažintais efektyvios psichikos sveikatos sistemos principais.

Glaudžiai su pirmuoju projektu siejasi ir antrasis ilgalaikis tyrimas - „Nestacionariųjų psichikos sveikatos priežiūros paslaugų analizė“. Buvo tiriama psichikos sveikatos priežiūros paslaugų tinklo plėtra, nestacionarinės paslaugos, teikiamos vaikams ir šeimoms, turinčioms asmenų su psichikos sutrikimais, įvertintas bendrosios praktikos gydytojų (šeimos gydytojų) dalyvavimas, teikiant psichikos sveikatos priežiūros paslaugas. Projekto vykdytojai nagrinėjo ir analogišką užsienio valstybių patirtį. Sukaupta svarbių duomenų apie kokybės ir kitas problemas, kylančias teikiant ir plėtojant šio tipo paslaugas Lietuvoje. Baigiamajame projekto etape šie duomenys bus apibendrinti, pateikiant rekomendacijas, kaip pasiekti kokybinių permainų Lietuvos psichikos sveikatos priežiūros strategijoje ir realioje praktikoje, kaip sustiprinti ir

išplėsti svarbiausią psichikos sveikatos priežiūros reformos grandį - savivaldybių psichikos sveikatos centrų veiklą.

Tęsiant ilgalaikį projektą „Vilniaus modelis – bendruomenės tarnybų tinklo rizikos grupių vaikams ir šeimoms kūrimas“ pagrindinės jame dalyvaujančios institucijos – Antakalnio ir Rasų/Naujininkų rajonų mokyklos, poliklinikos, vaiko teisių apsaugos tarnybos ir policija - kartu su Vilniaus miesto savivaldybės Sveikatos ir socialinės apsaugos departamentu 2003 m. pradėjo rengti Vilniaus miesto įstaigų ir organizacijų, dirbančių su probleminėmis šeimomis, tarpžinybinio bendradarbiavimo schemą. Ši schema padės sutelkti skirtingoms žinyboms priklausančias institucijas, siekiančias padėti “rizikos grupių” (turintiems raudos, emocijų, elgesio, psichosocialinių problemų) vaikams bei jų šeimoms.

Respublikinės universitetinės ligoninės Vaiko raidos centro vykdomame ilgalaikiame projekte ieškoma būdų, kaip sustiprinti efektyvias, į šeimą ir bendruomenę orientuotas tarnybas, padedančias rizikos grupės vaikams. Remiantis tėvų ir specialistų apklausa, atliktas esamų tarnybų teikiamų paslaugų kokybės ir ekonominis bei poreikių vertinimas. Gauti duomenys rodo, kad bendruomenės lygio tarnybose teikiamos paslaugos yra žymiai ekonomiškesnės už stacionarines. Projekto vykdytojai parengė mokymo programą socialiniams darbuotojams, dirbantiems su rizikos grupės vaikais ir jų šeimomis. Rekomenduota daugiau dėmesio skirti tėvų švietimui ir mokymui. Sukaupia informacija, pasiūlymai bus panaudoti kuriant vaikų ir paauglių psichikos sveikatos paslaugų plėtros strategiją Lietuvoje.

Psichinės sveikatos programa skyrė dėmesio itin opiai jaunų žmonių savižudybių prevencijai. Jaunimo psichologinės paramos centras Vilniuje, gavęs ALF paramą, 2003 m. sustiprino ir praplėtė galimybes psichologinei pagalbai telefonu gauti. Darbui Vilniaus „Jaunimo linijoje“ parengta 20 naujų savanorių, dirbantiems konsultantams organizuoti papildomi mokymai, supažindinant juos su tęstinės pagalbos aukštos rizikos grupės žmonėms sistema. Surengta 15 atviros paramos grupių, į kurias be jokio išankstinio užsirašymo galėjo patekti visi, norintys konsultuotis dėl pagalbos kylančioms psichologinėms problemoms spręsti. „Jaunimo linija“ labiausiai žino ir jos teikiamą pagalbą palankiausiai vertina 15-29 metų amžiaus jauni žmonės.

Psichologinės paramos ir konsultavimo centras surengė 5 mokymo seminarus savižudybių prevencijos tematika. Dalyvavusieji nagrinėjo dažniausias savižudybių priežastis, krizes, aptarinėjo visuomenėje egzistuojančius mitus apie savižudybes, diskutavo kitais svarbiais klausimais. Centras pasirašė bendradarbiavimo sutartį su Kauno vaiko teisių apsaugos tarnyba, kuri į centrą siunčia konsultuotis rizikos grupių vaikus ir paauglius, išgyvenančius krizę. Psichologų pagalba ir konsultacijos buvo suteiktos 150 vaikų. Visą šią veiklą Psichologinės paramos ir konsultavimo centras plėtė, gavęs ALF paramą projektui „Savižudybių prevencija atstumtojo jaunimo tarpe“.

Jaunimo sveikatos centras savo projekte orientavosi į rajonuose gyvenančių paauglių tiesioginį dalyvavimą kuriant ir įgyvendinant įvairias jaunimo sveikatos puoselėjimo iniciatyvas. Vykusių užsiėmimų metu buvo parengti grupių koordinatoriai-vadovai, suburtos moksleivių grupės, kurios savarankiškai analizuodavo situacijas, nustatydavo prioritetus ir parengdavo bei kartu su bendraamžiais įgyvendindavo sveikatinimo projektus savo mokyklose.

Remti projektai

Vilniaus universitetas (Psichiatrijos klinikos Vaikų psichiatrijos ir socialinės pediatrijos centras). Mokslo duomenimis pagrįstos Lietuvos psichikos sveikatos politikos kūrimas	13 000
Vilniaus psichikos sveikatos centras. Psichosocialinė pagalba stacionare pacientams ir jų šeimoms	8 000
Jaunimo psichologinės paramos centras. Bendradarbiavimas tarp skirtingų institucijų vykdant savižudybių prevenciją	10 000
Šiaulių visuomenės sveikatos centras. Psichikos sveikatos strategija Šiaulių mieste	6 000
Jaunimo sveikatos centras. Keliai į jaunimo savižudybių prevenciją	10 000
Vilniaus psichosocialinės reabilitacijos centras. Pasirengimas pilotinėms palaikomojo būsto tarnyboms sergantiems sunkiomis psichikos ligomis žmonėms sukurti Naujojoje Akmenėje ir Vilniuje	10 000
Lietuvos vaikų draugų asociacija (AMADE – Lietuva). Smurtą patyrusių vaikų, dalyvaujančių teismo procese, psichologinio paruošimo programa	8 000
Kauno nepilnamečių tardymo izoliatorius-auklėjimo darbų kolonija. Nuteistųjų krizių centras	10 000
Respublikinės universitetinės ligoninės Vaiko raidos centras. Vaikų ir paauglių psichikos sveikatos paslaugų plėtros strategija Lietuvoje	6 000
Psichologinės paramos ir konsultavimo centras. Savižudybių prevencija – geros praktikos modelio sklaida atstumtojo jaunimo tarpe Kauno ir Marijampolės apskrityse	7 000
Vilniaus universiteto Eksperimentinės ir klinikinės medicinos institutas. Vaikų ir paauglių psichinės sveikatos problemų ir paslaugų poreikio įvertinimas	8 000
Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Viltis“. Organizacijos veiklos modelio sklaida Rytų ir Vidurio Europos bei NVS šalyse (Model Site Project)	3 228
Renata Rudnickienė, Laura Blinstrubaitė. Stipendijos dalyvauti “Model Site Project” seminaruose	2 153

Inga Žapkutė, Klementina Gečaitė.

Stipendijos dalyvauti seminare „Non-profit Enterprise and Self-Sustainability Team“

1 738

Programos išlaidos – 103 119 JAV dol.

ATVIROS VISUOMENĖS INSTITUTO VISUOMENĖS SVEIKATOS SEMINARAI
(OSI Public Health Seminars)

Atviros visuomenės instituto Visuomenės sveikatos programa, bendradarbiaudama su tarptautinėmis ir nacionalinėmis sveikatos organizacijomis, rengia konferencijas ir seminarus, padedančius stiprinti tarpdisciplininius ryšius ir kartu spręsti bendras problemas. Taip skatinamos naujos visuomenės sveikatos iniciatyvos, susijusios su asmens ir visuomenės sveikata, žmogaus teisėmis ir etinėmis problemomis. Išskirtinis dėmesys skiriamas pažeidžiamiausių gyventojų grupių sveikatos problemoms.

Viena iš programos kryptių yra specialistų mokymas ir jų kvalifikacijos kėlimas. Programa organizavo ir finansavo gana daug konferencijų ir seminarų visuomenės sveikatos specialistams iš Vidurio ir Rytų Europos bei buvusios Sovietų Sąjungos šalių tokiomis svarbiomis temomis kaip ŽIV/AIDS, lytiškai plintančios ligos, psichinė sveikata ir negalia, paliatyvi slauga. Šie seminarai buvo žinomi kaip *A. Schweitzer* seminarai. Nuo pirmųjų seminarų 1994 m. juos administravo *Albert Schweitzer* institutas kartu su įvairiais partneriais. 2003 m. Atviros visuomenės instituto Visuomenės sveikatos seminarų administravimas perduotas Atviros Lietuvos fondui.

Seminarai organizuojami pagal jau nusistovėjusią tvarką: Atviros visuomenės instituto Visuomenės sveikatos programa sudaro seminarų darbotvarkę ir atrenka dėstytojus, o nacionaliniai Soroso fondai informuoja apie numatomus seminarus ir padeda atrinkti jų dalyvius. Seminarų kalba - anglų (tam tikrais atvejais galimas vertimas į rusų kalbą).

Detalesnę informaciją apie organizuojamus seminarus, mokymų medžiagą galima rasti interneto svetainėje: <http://health.osf.lt/en/seminars/>

2003 m. Atviros Lietuvos fondas kartu su Atviros visuomenės instituto Visuomenės sveikatos programa surengė 7 tarptautinius seminarus, kuriuose dalyvavo ir 38 specialistai iš Lietuvos:

Effective Advocacy for Health in Europe: Ryga (Latvija), balandžio 3-5, 2003.

Partneriai: *The European Public Health Alliance (EPHA), Soros Foundation-Latvia.*

Dalyviai iš Lietuvos:

Dana Migaliova, Laimutis Paškevičius, Rima Vaitkienė, Rytis Virbalis.

Effective Advocacy and Movement Building for Tobacco Control: Bukareštas (Rumunija), balandžio 23- 26, 2003.

Partneriai: *The American Cancer Society, The International Union Against Cancer (UICC), The Center for Health Policies and Services, Bucharest, Romania*

Dalyviai iš Lietuvos:

Gražina Belian, Natalja Keturkienė, Aurelijus Veryga.

Healthcare Providers as Advocates for Reproductive Health: Vilnius (Lietuva), gegužės 9-10, 2003.

Partneris: *The Physicians for Reproductive Choice and Health, USA*

Dalyviai iš Lietuvos:

Mindaugas Balnys, Vilija Barkauskaitė, Arnoldas Bartusevičius, Vida Marija Čigriejienė, Dalia Gruodytė, Rita Jakubčionytė, Kristina Jarienė, Lina Jaruševičienė, Andrius Klibavičius, Aurelija Klimavičiūtė, Ingrida Mockutė, Rūta Nadišauskienė, Mantas Okas, Dalia Ruzgaitė, Daiva Vaitkienė, Jurgita Vladickienė.

Population-Based Approaches to Graduate Level Public Health Education:

Jerevanas (Armėnija), birželio 25-27, 2003.

Partneris: *The College of Health Sciences, American University of Armenia*

Dalyviai iš Lietuvos:

Linas Šumskas

Effective Advocacy for Health in the NIS: Tbilisis (Gruzija), rugsėjo 18-20, 2003.

Partneris: *Open Society Georgika Foundation*

Palliative Care Policy Development: Budapeštas (Vengrija), spalio 16-18, 2003.

Partneris: *Hungarian Hospice Foundation*

Dalyviai iš Lietuvos

Nijolė Bielinienė, Rita Kabašinskienė, Arvydas Šeškevičius, Alfredas Taminskas, Raimonda Ulianskienė

Moving Harm Reduction Policy Forward: lapkričio 19-21, Kišiniovas (Moldova).

Partneris: *Soros Foundation-Moldova*

Dalyviai iš Lietuvos:

Janina Asadauskienė, Kęstutis Butkus, Girvydas Duoblys, Rita Kriščiukaitytė, Jurgita Matiliauskaitė, Asta Saladienė, Aleksandras Slatvickis, Raminta Štuikytė, Rima Vaitkienė.

Klementina Gečaitė, Dovilė Juodkaitė.

Stipendijos dalyvauti seminare *Access to Education and Employment for People with Intellectual Disabilities: EUMAP/MDAP Monitoring Reports*, Budapeštas, Vengrija.

Programos išlaidos – 161 150 JAV dol.

SALZBURGO SEMINARAI GYDYTOJAMS

(Salzburg Seminars for Physicians)

Programos tikslas – padėti jauniems gydytojams susipažinti su naujausiais medicinos laimėjimais. Programa konkurso būdu atranka gydytojus dalyvauti Austrijos-Amerikos fondo ir Atviros visuomenės instituto organizuojamuose vienos savaitės trukmės seminaruose Salzburge (Austrija). Seminaruose pateikiama informacija apie naujausius medicinos laimėjimus psichiatrijos, neurologijos, kardiologijos, ginekologijos,

onkologijos, infekcinių bei kitų ligų srityse. Dalyviai gauna seminarų medžiagą, įrašytą į kompaktines plokšteles bei metodinę literatūrą, pagal kurią gali mokytis savo kolegas. Programa taip pat remia seminarų dalyvių tolimesnę dviejų mėnesių stažuotę prestižinėse Austrijos medicinos institucijose.

2003 m. dalyvauti seminaruose suteiktas finansavimas 24 Lietuvos gydytojams:

Lina Gumbienė
Vilma Vasjanova
Rūta Kaladytė Lokominienė
Robertas Kvaščevičius
Jūratė Jakiūnienė
Deimantas Šukys
Sigitas Ryliškis
Andrei Pijadin
Ramunė Mazaliauskiene
Roma Liutkevičiūtė
Neringa Kriščiūnienė
Šnurevičiūtė Vilma
Elena Brazauskienė
Arvydas Šeškevičius
Rytė Bakšienė
Ingrida Blažienė
Arūnas Maksvytis
Birutė Brasiūnienė
Jurgita Bružaitė
Gilvydas Verkauskas
Rūta Radzevičienė
Lina Jaruševičienė
Marija Veniūtė
Rūta Kučinskienė

Programos išlaidos – 16 872 JAV.dol.

Visuomenės sveikatos programų išlaidos - 624 816 JAV dol.

PROGRAMA RYTAI-RYTAI : PARTNERYSTĖ BE SIENŲ

Tarptautinio bendradarbiavimo programa „Rytai-Rytai: partnerystė be sienų“ yra Atviros visuomenės instituto programa, įgyvendinama Rytų ir Vidurio Europos bei buvusios Sovietų Sąjungos šalyse, Mongolijoje ir Turkijoje. Programa skatina atvirą regiono šalių dialogą, padeda skleisti socialines inovacijas ir išbandytus sprendimus, apibrėžti ir keisti žmogiškąją ir institucinę patirtimi, kuri gali būti naudinga kitų regionų bendruomenėms ir šalims bei turi ilgalaikę perspektyvą siekiant bendro tikslo – sukurti atvirą demokratinę visuomenę.

Programa teikia pirmenybę ilgalaikiams bendradarbiavimo projektams, kuriais kartu bandoma daryti įtaką sprendžiant šiuolaikinėms visuomenėms išskylančius globalinius uždavinius, pirmiausia tokiose srityse kaip pilietinės visuomenės stiprinimas, jos mobilumas ir įvairovė, socialinės atskirties mažinimas, ekonominių ir politinių pokyčių įtaka regiono plėtrai, informacinė atskirtis/informacijos prieinamumas, pilietinis ugdymas ir švietimas, dalyvavimas demokratiniuose procesuose ir jų stiprinimas. Programos pagrindas yra bendravimas ir keitimasis patirtimi. Ji skatina dialogą ir sukuria atvirą erdvę įvairioms nuomonėms, idėjoms, kūrybiškumui ir naujoms veiklos formoms bei modeliams rasti. Remiantis šiais principais ir buvo organizuojama programos „Rytai-Rytai“ veikla Lietuvoje.

2003 m. programa teikė prioritetą iniciatyvoms, kurios supažindino ir padėjo perteikti mūsų šalies ar įgyti kitų šalių patirties, atskleidė kelius ir būdus, kuriais nevyriausybinės organizacijos, švietimo ir mokslo institucijos gali daryti įtaką valdžios priimamiems sprendimams, dirbti kartu, sprendžiant aktualias šalies ir regiono problemas, įgyvendinant reformas. Daugiau dėmesio buvo skiriama bendradarbiavimo su NVS šalimis projektams – dvišaliams ir daugiašaliams. Iš tokių paminėtini: Klaipėdos miesto narkotikų vartojimo ir AIDS profilaktikos grupės ir Kaliningrado specialistų bendras darbas kuriant narkotikų prevencijos informacinę sistemą Kaliningrade, tęstinis Vilniaus universiteto Lyčių studijų centro projektas Baltarusijos ir Kaliningrado srities mokytojams apie prievartos ir smurto mokyklose prevencijos strategijos kūrimą ir įgyvendinimą, darbą su tėvais ir prievartą patyrusiais vaikais. Dviejuose Švietimo kaitos fondo organizuojuose seminaruose ir dalykiniuose susitikimuose Moldovos, Baltarusijos, Rusijos, Ukrainos ir Baltijos šalių nevyriausybinių organizacijų atstovams, mokslininkams, žurnalistams, pedagogams buvo pristatyta Lietuvos patirtis formuojant ir įgyvendinant tautinių mažumų politiką švietimo ir kultūros srityse bei nevyriausybinių organizacijų vaidmuo šiuose procesuose.

Kartu su Lietuvos Užsienio reikalų ministerija remti Demokratinės politikos instituto organizuoti mokymai Kaukazo šalių jaunimo lyderiams bei Lietuvos viešojo administravimo instituto mokymo seminarų ciklas Ukrainos valstybės tarnautojams ir jų stažuotė Lietuvoje. Buvo tęsiamas ilgalaikis Lietuvos bibliotekininkų draugijos projektas apie viešųjų bibliotekų kaip bendruomenės centrų veiklą ir bendradarbiavimo su savivaldybėmis praktiką. 2003 m. jame dalyvavo Mongolijos ir Gruzijos bibliotekininkai bei vietos valdžios atstovai, Lietuvos bibliotekininkų grupė lankėsi Gruzijoje.

Antrąją, gana nemažą Lietuvoje įgyvendintų iniciatyvų grupę, sudarė projektai, susiję su būsimų Europos Sąjungos narių problemomis ir bendra veikla integruojantis į Europos

Sąjungą. Tai ir nusikaltimų prevencija ir kontrolė, švietimo ir mokymosi visiems galimybių ir kokybės užtikrinimas, socialinės atskirties mažinimas, filantropijos skatinimas, ekologija, žmogaus teisės ir kiti.

2003 m. programai buvo pateiktos 42 Lietuvos organizacijų paraiškos įvairioms iniciatyvoms įgyvendinti. Parama suteikta 22 projektams. 97 dalyviai iš Lietuvos universitetų, mokyklų, nevyriausybinių organizacijų, savivaldybių ir kitų institucijų dalyvavo 31 renginyje Armėnijoje, Azerbaidžane, Čekijoje, Gruzijoje, Estijoje, Juodkalnijoje, Kazachstane, Latvijoje, Lenkijoje, Slovakijoje, Slovėnijoje, Rumunijoje, Rusijoje, Ukrainoje.

Remti projektai

Renginiai Lietuvoje

Lietuvos bibliotekininkų draugija.

Dvišalis Lietuvos-Mongolijos projektas „Bendruomenių informacijos centrai“ 6 327

Lietuvos šeimos medicinos mokytojų draugija.

Šeimos medicinos mokymo perspektyvos Europos šalyse 4 540

Nusikalstamumo prevencijos centras.

Nusikaltimų prevencija ir kontrolė Europos Sąjungos integracijos procesuose 7 148

Labdaros ir paramos fondas „Lietuvos ir JAV iniciatyvos“.

Socialinių problemų sprendimas plėtojant filantropinę veiklą Rytų Europoje 7 116

Lietuvos demokratiškumo ugdymo kolegija.

Švietimo nevyriausybinių organizacijų ir universitetų bendradarbiavimas skatinant pilietinį ugdymą Baltijos regiono šalyse 2 144

Viešoji įstaiga ”Kitokie projektai”.

Patyrimas kaip darbo metodas: bendradarbiavimas ugdant jaunimo darbuotojų gebėjimus 3 956

Naujųjų religijų tyrimo ir informacijos centras.

Religija ir demokratija: Rytų ir Vakarų šalių patirtis 6 799

Švietimo kaitos fondas.

Daugiakultūrinės visuomenės Rytų Europoje: tautinių mažumų teisės, kultūra, švietimas; 7 585

Švietimo kaitos fondas.

Holokausto dėstyimas mokyklose 9 323

Klaipėdos miesto narkotikų vartojimo ir AIDS profilaktikos grupė.

Narkotikų prevencijos informacinių sistemų suderinimas Klaipėdoje ir Kaliningrade 3 200

Lietuvos bioetikos komitetas. Pacientų teisės ir sveikatos priežiūros etikos raida Vidurio ir Rytų Europoje	6 188
Vilniaus universiteto Lyčių studijų centras. Smurto prevencijos strategija mokyklose	9 446
Lietuvos grupinės analizės draugija. Grupinė analizė Rytų Europoje: patirtis ir vaidmuo	3 578
Neformaliojo švietimo debatų centras. „Švarios rankos“: antikorupcinio švietimo forumas	9 885
Marijampolės apskrities Moters veiklos centras. Moterys provincijoje: galimybės, gera patirtis ir ateities perspektyvos	3 587
Tarptautinės policijos asociacijos Lietuvos skyriaus Vilniaus poskyris. Saugios ir stiprios bendruomenės kūrimo ir plėtros modeliai	5 000
Lietuvos veterinarijos akademija (Envirovet Baltijos tinklas). Žemės ūkio gamybos ir produkcijos įtaka aplinkai: tyrimai ir praktika	5 340
Viešoji įstaiga „Europos namai“. Švietimo visiems kokybė: pagrindiniai mokymosi visą gyvenimą įgūdžiai	8 500
Socialinių tyrimų institutas. Europos integracijos suvokimas: etninė pilietinio gyvenimo dimensija	4 349
Lietuvos viešojo administravimo institutas. Partnerystė tobulinant viešąjį administravimą: Ukrainos valstybės tarnautojų mokymai	7 790
Edukacinis centras „Filosofija vaikams“. Migruojančių darbuotojų ir pabėgėlių vaikų mokymo problemos: švietimo politika ir filosofija	8 648

Iš viso projektams Lietuvoje: 130 449 JAV dol.

Dalyvavimas seminaruose kitose šalyse

Romas Stankevičius, Aleksandras Stankevičius. Creating a Union of Roma Communities in Eastern Europe and Eurasia (Smolenskas, Rusija)	468
Rūta Vainienė. Western Choice for Belarus (Minskas, Baltarusija)	141
Dalia Cibauskaitė, Danutė Tureikytė. Kaliningrad and European Integration in the Context of Public Opinion (Samara, Rusija)	1 528

Kristina Vaičiūnaitė, Alina Taluntytė, Vytautas Mikuličius, Valdemaras Katkus. Perspectives of Common Information Space in the Baltic Sea Region (Sankt-Peterburgas, Rusija)	1 690
Marius Ulozas, Milda Kuliešiūtė, Donatas Kuras, Lina Buzelytė. Youth and Election (Ganja, Azerbaidžianas)	4 248
Violeta Toleikienė, Dana Migaliova. Social Partnership in Mental Health: East Learns from East (Jerevanas, Armėnija)	1 680
Nerijus Kriaučiūnas, Inga Levendauskaitė. Youth Involvement in Election Processes (Baku, Azerbaidžanas)	2 110
Nerijus Kriaučiūnas, Laimonas Ragauskas. Attracting NGOs to Activate Youth in Elections (Gazakh, Azerbaidžanas)	2284
Vida Garunkštytė, Rima Gražienė, Danutė Karlienė, Bronė Lauciuvienė, Irena Stančiauskienė, Dalia Užpelkienė, Petras Zurlys. Dvišalis Lietuvos-Gruzijos projektas „Development of Partnership between Georgian and Lithuanian Public Libraries“ (II Part) (Tbilisis, Batumis, Kutaisis, Potis, Gruzija)	6 772
Dalė Kabašinskaitė. Monitoring and Policy Recommendations to stop Child Trafficking in Central Europe (Bukareštas, Rumunija)	787
Gražina Drėmaitė, Zigmantas Kiaupa, Algis Baležentis. Displaced Cultural Assets: Property Rights and Political Problems (Varšuva, Lenkija)	774
Vidmantas Dvilaitis, Grita Mažeikienė, Eglė Kučinskaitė. Legal Provisions of Equality between Men and Women (Kijevas, Ukraina)	1 626
Daiva Penkauskienė, Valdonė Indrašienė, Asta Railienė. Education for Participation in a Civil Society: NGO-University Partnership (Talinas, Estija)	440
Janina Matuizienė, Regina Rekešienė. Reforming Trade Unions: Experiences and Best Practices in Central Europe (Kijevas, Ukraina)	854
Elona Tamutienė, Skirmantė Povilėnaitė, Darius Leskauskas, Birutė Baranauskienė, Erna Petkutė, Aušra Kurienė. Diagnosis, Intervention and Psychological Assistance to Victims of Child Sex Abuse (Varšuva, Lenkija)	1 506

<p>Vytautė Paškevičiūtė, Zita Česnulevičiūtė, Rūta Petkutė, Rūta Ruolytė, Lina Daukšaitė, Vilma Radzickaitė, Vaiva Grakauskaitė, Edita Tikniūtė, Ona Guogienė, Irena Radžiūnienė, Vitalija Lepeškienė, Violeta Gevorgianienė. Specialists Working with Children with Special Needs of Early Age and their Parents (Praha, Čekijos Respublika)</p>	4 680
<p>Nijole Kundrotienė, Kęstutis Rekerta. <i>Impact Assessment: Development of Policy Making Skills of Civil Servants</i> (Bratislava, Slovakija)</p>	1 438
<p>Rasa Baločkaitė, Kristina Šliavaitė, Vida Beresnevičiūtė, Sonata Mačiulskytė. Globalization, Integration and Social Development in Central and Eastern Europe (Sibiu, Rumunija)</p>	3 140
<p>Angelė Rudžianskaitė, Rūta Rudžianskaitė. Thinking Globally, Acting Locally: Working with the Disabled Community towards a more Inclusive Society (Klujus, Rumunija)</p>	1 994
<p>Rimante Šalaševičiūtė. International Experience in Working with the Office of the Human Rights Ombudsman (Jerevanas, Armėnija)</p>	695
<p>Danguolė Vaitkienė-Vlasova. Implementing Clean-up the World Campaign as a Tool to Integrate and Mobilize Local Communities (Kijevas, Ukraina)</p>	485
<p>Inga Gaižauskaitė, Rima Malinauskaitė, Edita Skaraitė, Tadas Leončikas, Artūras Tereškinas. Participation Opportunities: Perspectives for Inclusion of Marginalized Groups (Liubliana, Slovėnija)</p>	3 070
<p>Dalia Štreimikienė. Integration of Sustainable Development Indicators in National Planning Systems (Alma-Ata, Kazachstanas)</p>	1 066
<p>Jūratė Puidienė. Women's Role in Private Enterprise Development (Kijevas, Ukraina)</p>	717
<p>Asta Nikiforova, Rasa Klimienė. I vote for Advocacy in NGO Practice (Kijevas, Ukraina)</p>	1 782
<p>Asta Railienė, Valdonė Indrašienė, Živilė Lukšienė, Lina Staišiūnaitė, Liucija Budrienė, Rūta Puidokaitė, Dalia Stunžėnienė, Vaida Bartkutė, Rūta Stankuvienė, Jolita Lukšytė, Giedrė Bandzevičiūtė, Gražina Šmitienė, Nijolė Kašėtienė, Laima Liukinevičienė. Open University: Critical Thinking Strategies (Ryga, Latvija)</p>	675
<p>Arūnas Plikšnys, Arvydas Andrijauskas. Educational Publishing in Small Countries (Podgorica, Juodkalnija)</p>	2 010

Rasa Laiconienė, Dalia Stakėnaitė.
State Policy to Prevent the Neglected Children (Jerevanas, Armėnija) 1 459

Kristina Šliavaitė.
Contemporary Citizenship: the Politics of Exclusion and Inclusion
(Liubliana, Slovėnija) 623

Virginija Aleksejūnaitė.
Network of Women's Partnership and Opportunities for its Sustainability
(Kijevas, Ukraina) 465

Viktorija Jakimenko, Anelė Vosyliūtė.
Challenges of Religious Plurality in Central and Eastern Europe (Lvovas,
Ukraina) 1 274

Dalyvauti kitų šalių projektuose: 52 481 JAV dol.

Kitos išlaidos 24 338

Programos išlaidos – 207 268 JAV dol.

INFORMACIJOS PROGRAMA

Informacijos programos misija – remti ir skatinti Lietuvos piliečius bei centines ir vietines valdžios institucijas, susijusias su informacinės visuomenės plėtra, išnaudoti šios plėtros galimybes atvirai visuomenei ir demokratijai stiprinti. 2003 m. pagrindinės programos veiklos kryptys buvo:

- ryšio tarp visuomenės ir valdžios (savivaldos) stiprinimas, panaudojant informacinių technologijų galimybes;
- informacinių technologijų galimybių taikymo skatinimas, plėtojant bendruomenių pilietines veiklas kaimiškosiame vietovėse.

Programa savo tikslams įgyvendinti skelbė konkursus ir vykdė savo pačios inicijuotus projektus, prioritetą teikdama kaimiškosioms bendruomenėms ir jų aktyvumo skatinimui. Inicijatyvos ir projektai buvo finansuojami kartu su Atviros visuomenės instituto Informacijos programa.

Įgyvendinant iniciatyvas, skatinančias abipusį valdžios ir piliečių ryšį, 2003 m. buvo parengta metodinė ir mokomoji medžiaga kursui „Valdžios ir visuomenės ryšio stiprinimas“. Svarbiausias dėmesys šioje medžiagoje skiriamas viešo konsultavimo technologijoms ir informacijos vadybos valdžios (savivaldos) institucijose pertvarkai. Medžiaga pateikta ir prieinama visiems Lietuvos teisės universiteto Žinių visuomenės valdymo instituto interneto svetainėje http://www.ltu.lt/frames/LTU_VVF_zvvi.htm. Naudojant paruoštą metodiką ir medžiagą, buvo organizuoti kursai Lietuvos centrinės valdžios institucijoms ir savivaldybėms. Šių mokymų dėka ministerijų, agentūrų ir savivaldybių administracijų darbuotojai įgavo supratimą ir žinių apie ryšio tarp valdžios ir piliečių stiprinimo metodus, bent 7 ministerijos ir agentūros 2003 m. pradėjo naudoti internetą viešo konsultavimosi tikslams. Būtina pastebėti, kad pagerėjo daugelio ministerijų ir savivaldybių interneto svetainių informatyvumas, ir, ypač, interaktyvumas. Šių valdžios institucijų interneto svetainių kokybę stebi ir vertina Lietuvos teisės universiteto specialistų grupė, kuri ALF iniciatyva buvo sukurta dar 2001 metais. Programa padėjo suformuoti ir dar vieną - viešo konsultavimosi grupę Matematikos ir informatikos institute, kuri padeda įvairioms organizacijoms, taip pat ir nevyriausybinėms, įsisavinti ir naudoti viešųjų konsultacijų technologijas. Padėta sukurti interneto svetainę www.svarstome.lt, kurioje svarstomos Lietuvos valstybei ir jos piliečiams svarbios problemos, aptariamai ekspertų rengiami dokumentai.

2002 m. pabaigoje skelbtame konkurse „Lietuvos savivaldybių ir piliečių ryšio stiprinimas“ dalyvavo 15 savivaldybių. Prieš pateikiant paraišką konkursui jos buvo mokomos ir konsultuojamos. 8 rajonų savivaldybės, gavusios paramą iš ALF, pradėjo įgyvendinti viešos informacijos vadybos pertvarkymo projektus, kuriuose bandoma stiprinti ryšį su gyventojais ir skatinti jų aktyvesnį dalyvavimą priimančioms svarbiems sprendimams. Projektuose šiems tikslams įgyvendinti numatytos kompiuterinių tinklų panaudojimo galimybės, o taip pat jų derinimas su tradicinėmis bendravimo priemonėmis. Tikimasi, kad įgyvendinusios šiuos projektus savivaldybės taps atviresnės, geriau bendraujančios su gyventojais vietinės valdžios pavyzdžiais.

Tarp Informacijos programos pasiekimų, skatinant informacinių technologijų taikymą kaimiškųjų bendruomenių pilietinėms veikloms plėtoti, reiktų paminėti:

- sukurtas modelis, kaip kaimiškąsias bendruomenes skatinti naudotis informacinių technologijų teikiama galimybėmis jų pilietinėje veikloje, parengta metodinė ir

- mokomoji medžiaga, kurios reikia šio modelio įgyvendinimui, iš informatikos, komunikacijos specialistų, sociologų suformuota bendruomenių konsultantų grupė;
- modelis pritaikytas ir išbandytas penkiolikoje kaimiškujų bendruomenių, dar vienuolikoje jo diegimo darbai tebevyksta. Bendruomenės atrinktos ir gavo finansinę paramą konkurso „Žingsniai skaitmeninių bendruomenių link“ metu. Tikimasi, kad įgyvendinti projektai taps „sėkmės istorijomis“ ir tarnaus pavyzdžiu kitoms bendruomenėms.
 - sukurtas ir veikia kaimo bendruomenių interneto portalas (<http://www.bendruomenes.lt>), padedantis bendruomenėms viešinti savo veiklą, stiprinti ryšius su kitomis bendruomenėmis, bendruomenių rėmimo organizacijomis, organizuoti diskusijas rūpimais klausimais, keistis patirtimi. Į portalo veiklą įsijungė nemažas skaičius kaimo bendruomenių, vietos žiniasklaidos, bendruomenių rėmimo organizacijų;

Informacijos programa kartu su Lietuvos mokslų akademija, *Transparency International* Lietuvos skyriumi ir UNESCO katedra „Informatika humanitaroms“ prie Matematikos ir informatikos instituto birželio 12 d. surengė konferenciją „Aktyvios bendruomenės. Skaidri savivalda. Informacinės technologijos“, kurioje buvo aptariamoms skaitmeninės plėtros Lietuvos kaime problemoms, savivaldybių darbo tobulinimas, priartinant jas prie bendruomenių poreikių, didinant veiklos viešumą ir skaidrumą.

Tai, kad pastaruosiu metu pradėjo keistis ir oficialios valdžios požiūris, kuriame vis dažniau akcentuojamos informacinių technologijų taikymo galimybės valdžios ryšiui su piliečiais plėsti, yra dalis ir Informacijos programos nuopelno. Plačios *skaitmeninių bendruomenių* idėjos propagavimo, bendradarbiavimo su įvairiais partneriais, pasiektų rezultatų sklaidos dėka pasiektas persilaužimas ir informacinės visuomenės plėtros viešojoje politikoje – joje numatytos priemonės informacijos technologijų infrastruktūrai kaimiškosiuose vietovėse plėtoti.

Informacijos programa taip pat padėjo įgyvendinti ir Atviros visuomenės instituto programas stiprinant informacijos prieinamumą ir tęstinio bibliotekininkų mokymo iniciatyvas Lietuvoje bei skleidžiant sukauptą patirtį kitose šalyse.

Remti projektai ir iniciatyvos

Konkursas „Lietuvos savivaldybių ir piliečių ryšio stiprinimas“

Molėtų rajono savivaldybės administracija.

Molėtų rajono savivaldybės administracijos viešųjų ryšių sistemos tobulinimas ir bendradarbiavimo su bendruomene stiprinimas naudojant modernias technologijas

4 265

Elektrėnų savivaldybės administracija.

Bendravimo su visuomene galimybių plėtra Elektrėnų savivaldybėje

970

Visagino savivaldybės administracija.

Visagino savivaldybės interneto svetainė – vietos valdžios ir gyventojų bendravimo priemonė

4 810

Širvintų rajono savivaldybės administracija.	
Informacinės vadybos sistemos Širvintų savivaldybėje tobulinimas	2 930
Jonavos rajono savivaldybės administracija.	
Jonavos rajono savivaldybės ir piliečių ryšio stiprinimas	2 200
Šiaulių rajono savivaldybės administracija.	
“Ekstranetas“ Šiaulių rajono švietimo sistemoje	2 388
Varėnos rajono savivaldybės administracija.	
Savivaldybės ir bendruomenės ryšio stiprinimas	3 400
Plungės rajono savivaldybės administracija.	
Valdžios ir visuomenės santykių plėtra, skatinant politinį piliečių aktyvumą	3 316
Biržų rajono savivaldybės administracija.	
Savivaldybės konsultavimasis su piliečiais formuojant Biržų rajono viziją	3 354

Iš viso konkursui: 27 633 JAV dol.

Konkursas „Žingsniai skaitmeninių bendruomenių Lietuvoje link“

Aukštadvario bendruomenė.	
Informacinių technologijų panaudojimas Aukštadvario bendruomenės aktyvinimui	2 807
Utenos rajono Užpalių bendrija.	
Užpalių bendruomenės informacinis centras „Užpalėnų krivulė“	2 686
Lekėčių bendruomenės centras.	
Skaidri savivalda informacinių technologijų pagalba	2 830
Visuomeninė organizacija „Želmuo“.	
Informacinės technologijos – bendruomenės kelias į pažangą	2 726
Balninkų bendruomenės centras.	
Skaitmeninės technologijos padeda Balninkams	2 879
Naujasodžio kaimo bendruomenė.	
Informacinių technologijų panaudojimo įgūdžių ugdymas ir bevielio kompiuterinio tinklo propagavimas kaimiškose vietovėse	2 778
Pumpėnų bendruomenė.	
Tobulėjanti Pumpėnų bendruomenė skaitmeninės informacijos ir verslo Pasaulyje	2 500
Marcinkonių kaimo bendruomenė.	
Bendruomenės ateitis informacinėse technologijose	2 140

Žemaičių Naumiesčio bendruomenė. Informacinės technologijos Žemaičių Naumiesčio bendruomenės kasdieniniame gyvenime	2 308
Jokūbavo kaimo bendruomenės centras. Jokūbavas – skaitmeninė bendruomenė	2 837
Kintų bendruomenė. Kintų bendruomenė – mokomės ir dirbame kartu	2 231
Seirijų bendruomenės komitetas. Seirijų bendruomenės kelias – skaitmeninės bendruomenės link	1 641
Skėmių kaimo bendruomenė. Informacinių technologijų panaudojimas Skėmių kaimo bendruomenėje: savireklama ir kompiuterinio raštingumo didinimas	1 400
Priekulės bendruomenės užimtumo centras. Priekulės seniūnijos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas informacinių technologijų pagalba	1 881
Zapyškio bendruomenės centras. Zapyškio informacinės sistemos kūrimas	3 050
Ežerėlio jaunimo ir suaugusių ugdymo centras. Kompiuteri, gelbėk bedarbius	2 724
Pociūnėlių miestelio bendruomenė. Pociūnėlių miestelio bendruomenė	2 235
Kalnelio Gražinių vaikų ir jaunimo užimtumo centras. Norime būti matomi	2 260
Panevėžio rajono Pajstrio bendruomenės centras. Žinai – gali, žinai ir esi žinomas – daug gali	2 811
Salako bendruomenė „Salakas“. Salakas: nuo legendų link skaitmeninės bendruomenės	2 595
Vadžgirio bendruomenės centras. Vadžgirio bendruomenė – e-bendruomenė	2 551

Iš viso konkursui : 51 870 JAV dol.

Kiti projektai

Regina Varnienė. Dalyvauti mokslo bibliotekų seminare „Open Access to Informatikon“, Buchara (Uzbekistanas)	549
---	-----

Jurgita Rudžionienė, Rasa Kiminienė.

Dalyvauti bibliotekininkų mokymo centrų susitikime, Praha (Čekijos Respublika)	887
Laimutis Telksnys.	
Dalyvauti Pasaulio banko konferencijoje „KE forumas“	679
Inicijuotas projektas „Informacinių technologijų galimybės kaimiškosioms bendruomenėms	39 058
Inicijuotas projektas „Bendruomenių ryšio ir bendruomenių tinklo stiprinimas“	11 224
Programos pristatymas parodoje „World Information Technology Forum“	1 050
Interneto svetainės „Infobus“ sukūrimas	475
Kitos išlaidos	37 820

Programos išlaidos – 171 245 JAV dol.

LEIDYBOS PROGRAMA

Veiklą leidybos srityje ALF pradėjo beveik nuo pat savo įsikūrimo. Per šį laikotarpį Leidybos programa padėjo lietuviškai prabilti šimtams klasikinių ir šiuolaikinių autorių, kurių knygos be programos paramos vargu ar būtų pasiekiamos lietuvių skaitytojui. Programos iniciatyva leidžiamos verstinės humanitarinių ir socialinių mokslų knygos, kurios supažindina skaitytojus su rinktiniais šiuolaikinės intelektualinės kultūros pavyzdžiais, skatina kritiškai mąstyti, suprasti bei būti pakantiems tautinei ir kultūrų įvairovei, pateikia įvairias pamatinių visuomenės ir kultūros problemų sampratas, įtvirtina atviros visuomenės idėjas ir vertybes. Svarbus programos uždavinys – pristatyti autorius, koncepcijas ir teorijas, itin svarbias dėl šiuo metu vykstančių socialinės transformacijos procesų ir atviros visuomenės kūrimo Lietuvoje uždavinių.

Leidybos programa inicijavo ir finansavo beveik 300 pavadinimų socialinių ir humanitarinių mokslo sričių knygų leidybą. Šios knygos sudaro seriją „Atviros Lietuvos knyga“ (ALK; ISSN 1392-1673). Knygos parenkamos tariantis su Lietuvos ir užsienio ekspertais. Dalies knygų leidyba finansuojama kartu su Vidurio Europos universiteto (CEU) vertimų projektu Budapešte. Nuo 1997 m. organizuojami kasmetiniai atviri konkursai leidykloms. Serijos knygos dovanojamos Lietuvos viešosioms ir aukštųjų mokyklų bibliotekoms.

2003 m. ALF Leidybos programa konkursą skelbė paskutinį kartą. Jo metu ekspertai atrinko ir skyrė paramą 14 knygų išleisti.

2003 m. išleistos 23 naujos knygos:

Adler, Alfred. *Žmogaus pažinimas* /Iš vokiečių k. vertė Austėja Merkevičiūtė. – Vilnius: Vaga, 2003. – 224 p.

Auerbach, Erich. *Mimezis: Tikrovės vaizdavimas Vakarų pasaulio literatūroje* /Iš vokiečių k. vertė Antanas Gailius. – Vilnius: Baltos lankos, 2003. – 599 p.

Bažnyčios tėvai: Nuo Apaštališkųjų Tėvų iki Nikėjos susirinkimo. Antologija /Sudarė Darius Alekna ir Vytautas Ališauskas – Vilnius: Aidai, 2003. – 573 p.

Bell, Daniel. *Kapitalizmo kultūriniai prieštaravimai* /Iš anglų k. vertė Daina Valentinavičienė. – Vilnius: Alma littera, 2003. – 472 p.

Borgman, Christine L. *Nuo Gutenbergo iki globalios informacijos infrastruktūros: Informacijos prieiga tinklų apraizgytame pasaulyje* /Iš anglų k. vertė Elena Macevičiūtė. – Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2003. – 328 p.

Bourdieu, Pierre; Wacquant, Loïc J.D. *Įvadas į refleksyviają sociologiją* /Iš anglų k. vertė Vilija Poviliūnienė. – Vilnius: Baltos lankos, 2003. – 390 p.

Dumont, Louis. *Esė apie individualizmą: Modernioji ideologija antropologiniu požiūriu* /Iš prancūzų k. vertė Jūratė Skersytė.– Vilnius: Baltos lankos, 2003. – 299 p.

Erikson, Erik Homburger. *Jaunasis Liuteris: Psichoanalitinė istorinė studija* /Iš anglų k. vertė Kipras Šimulynas ir Anita Kapočiūtė. – Vilnius: Alma littera, 2003. – 296 p.

Grondin, Jean. *Filosofinės hermeneutikos įvadas* /Iš vokiečių k. vertė Nerija Putinaitė. – Vilnius: Aidai, 2003. – 243 p.

Kuhn, Tomas S. *Mokslo revoliucijų struktūra* /Iš anglų k. vertė Ramutė Rybelienė. – Vilnius: Pradai, 2003. – 247 p.

Lane, Jan-Erik. *Konstitucija ir politikos teorija* /Iš anglų k. vertė Egidijus Kūris. – Kaunas: Naujasis lankas, 2003. – 288 p.

Le Goff, Jacques. *Viduramžių vaizduotė: Esė* /Iš prancūzų k. vertė Diana Bučiūtė. – Vilnius: Alma littera, 2003. – 416 p.

Levi, Primo. *Jeį tai žmogus* /Iš italų k. vertė Violeta Tauragienė. – Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2003. – 246 p.

McLuhan, Marshall. *Kaip suprasti medijas: Žmogaus tęsiniai* /Iš anglų k. vertė Daina Valentinavičienė. – Vilnius: Baltos lankos, 2003. – 347 p.

Norkus, Zenonas. *Max Weber ir racionalus pasirinkimas* /Iš vokiečių k. vertė Albinas Lozuraitis. – Vilnius: Margi raštai, 2003. – 512 p.

North, Douglass C. *Institucijos, jų kaita ir ekonomikos veikmė* /Iš anglų k. vertė Algirdas Degutis. – Vilnius: Eugrimas, 2003. – 190 p.

Nozick, Robert. *Anarchija, valstybė ir utopija* /Iš anglų k. vertė Algirdas Degutis. – Vilnius: Eugrimas, 2003. – 372 p.

Pollitt, Christopher; Bouckaert, Geert. *Viešojo valdymo reforma: Lyginamoji analizė* /Iš anglų k. vertė Jūratė Musteikytė ir Rimantas Grikienis. – Vilnius: Algarvė, 2003. – 359p.

Sahlins, Marshall. *Istorijos salos: Antropologinė studija* /Iš anglų k. vertė Saulius Repečka. – Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2003. – 227 p.

Siedentop, Larry. *Europos demokratija* /Iš anglų k. vertė Leonas Tamas. – Vilnius: Vaga, 2003. – 336 p.

Simon, Herbert Alexander. *Administracinė elgsena: Sprendimų priėmimo procesų administracinėse organizacijose tyrimas* /Iš anglų k. vertė Irmina Matonytė. – Vilnius: Knygiai, 2003. – 406 p.

Tismaneanu, Vladimir. *Išsivadavimo fantazijos: Pokomunistinės Europos mitai, demokratija ir nacionalizmas* /Iš anglų k. vertė Giedrė Baltrūnienė. – Vilnius: Mintis, 2003. – 292 p.

Wessels, Johannes. *Baudžiamoji teisė: Bendroji dalis: Baudžiamoji veikla ir jos struktūra* /Iš vokiečių k. vertė Armanas Abramavičius ir Gintaras Goda. – Vilnius: Eugrimas, 2003. – 309 p.

Programos išlaidos – 172 132 JAV dol.

STIPENDIJŲ STUDIJOMS UŽSIENYJE PROGRAMA

Atviros Lietuvos fondas 2003 m. administravo penkias Atviros visuomenės instituto Stipendijų studijoms užsienyje programas. Visos stipendijos buvo skiriamos konkursų būdu. Konkursai buvo skelbiami vieną kartą per metus. 2003 m. stipendijas studijoms užsienyje laimėjo 13 studentų ir mokslininkų.

Oksfordo ir Kembridžo universitetų stipendijų programos. Programos buvo skirtos magistrantų ar doktorantų 12, 9 ar 3 mėnesių podiplominėms studijoms šių universitetų koledžuose Didžiojoje Britanijoje. 2003 m. konkursą laimėjo 2 kandidatės iš Lietuvos. Abu universitetai taip pat kvietė aukštųjų mokyklų dėstytojus ir mokslo darbuotojus dalyvauti 1 mėnesio trukmės viešnagės programose (*Oxford and Cambridge Colleges Hospitality Scheme*). 2003 m. stipendijas stažuotei laimėjo 5 Lietuvos mokslininkai.

2003 m. stipendijų laimėtojai:

University of Oxford

Monika Beniulytė, socialiniai mokslai

Neringa Pumputytė, aplinkosauga

Oxford Colleges Hospitality Scheme

Stefanija Ališauskienė, socialiniai mokslai

Inga Blažienė, ekonomika

Eglė Žebienė, medicina

Cambridge Colleges Hospitality Scheme:

Laima Ivanovienė, medicina

Zenonas Norkus, sociologija

Nuo 2004 m. Lietuva šiose programose nebedalyvaus.

Papildomo doktorantūros studijų finansavimo programa (*Global Supplementary Grant Program*). Buvo skelbtas konkursas papildomai stipendijai gauti socialinių ir humanitarinių mokslų srities doktorantams, studijuojantiems Vakarų Europos, Azijos, Australijos arba Šiaurės Amerikos universitetuose. 2003 m. papildomas finansavimas skirtas 5 doktorantams:

Giedrius Blažys, USA

Gediminas Gasparavičius, USA

Neringa Klumbytė, USA

Jūratė Motiejūnaitė, Canada

Audronė Skukauskaitė, USA

Nuo 2004 m. Lietuva šioje programoje nebedalyvaus.

Soroso papildomo finansavimo programa (*Soros Supplementary Grants Program*). Ši programa kiekvienais metais skelbia konkursą papildomai stipendijai gauti studijuojantiems ne savo gimtojoje šalyje, bet vienoje iš Vidurio ir Rytų Europos ar NVS šalių arba Mongolijoje ir siekiantiems mokslinio laipsnio socialinių ar humanitarinių mokslų, vaizduojamųjų ar atlikėjų menų srityse. Speciali stipendija

skiriama čigonų tautybės studentams, taip pat studentams, turintiems pabėgėlio statusą, priverstiniais emigrantams ar siekiantiems politinio prieglobsčio.

2003 m. papildomas finansavimas skirtas *Gintautui Pavalkiui*, studijuojančiam ekonomiką *Stockholm School of Economics* (Ryga, Latvija).

Studijų užsienyje programų absolventai 2003 m. dalyvavo konkursuose, kuriuos skelbė speciali absolventų programa (*OSI Alumni Grant Program*). Ji remia tarpusavio bendradarbiavimą kuriant naujas iniciatyvas, tarnaujančias visuomenės plėtrai, padeda studijų metu įgytas žinias taikyti savosiose šalyse.

Programos išlaidos — 20 451 JAV dol.

BALTIJOS – AMERIKOS PARTNERYSTĖS PROGRAMA

Baltijos-Amerikos partnerystės programa (BAPP) – tai 1998 m. JAV vyriausybės ir Atviros visuomenės instituto iniciatyva įkurto Baltijos-Amerikos partnerystės fondo programa Lietuvoje. Baltijos-Amerikos partnerystės fondui vadovauja Niujorke (JAV) veikianti valdyba. Lietuvoje Baltijos-Amerikos partnerystės programą administruoja Atviros Lietuvos fondas. Programa Lietuvoje turi tarybą, kuri yra Atviros Lietuvos fondo valdybos patariamoji institucija, teikianti pasiūlymus dėl programos strategijos, biudžeto paskirstymo, vykdomų programų ir lėšų skyrimo pagal nevyriausybinių organizacijų paraiškas.

Baltijos-Amerikos partnerystės fondo programos Lietuvoje *misija* - darant įtaką nevyriausybinių organizacijų (NVO) aplinkai ir stiprinant nevyriausybines organizacijas, kurti gyvybingą, stiprų ir skaidrų nevyriausybinių sektorių, kurio veikloje aktyviai dalyvautų šalies gyventojai.

Siekdama savo tikslų, programa ieško naujų partnerių ir bendraminčių, taip pat skatinančių bei remiančių nevyriausybinių organizacijų ir bendruomenių veiklos plėtrą. Kovo 24 d. buvo pasirašytas Baltijos-Amerikos partnerystės programos, Jungtinių Tautų vystymo programos (Smulkiųjų projektų programa) ir Pasaulio banko (Smulkiųjų projektų programa) memorandumas dėl bendradarbiavimo, pagal kurį visos trys programos savo prioritetus ir remiamas veiklas koordinuos tarpusavyje.

2003 m. Baltijos–Amerikos partnerystės programa, vykdydama savo misiją Lietuvoje, skelbė konkursus ir rėmė projektus nevyriausybinių organizacijų teisinės ir politinės aplinkos gerinimo, jų organizacinių gebėjimų stiprinimo, bendruomenių NVO iniciatyvų skatinimo bei sektorių partnerystės, bendruomenės filantropijos propagavimo ir plėtros srityse.

NVO teisinės ir politinės aplinkos gerinimas. Šioje srityje 2003 m. BAPP inicijavo ir finansavo leidinio „Vadovas valdžios institucijoms“ parengimą. Leidinyje pateikiama vietos ir šalies valdžios institucijų galimybių, teisinės bazės bei egzistuojančios viešųjų pirkimų praktikos, kurią galima taikyti perkant NVO teikiamas paslaugas, analizė bei rekomendacijos. Skatinant NVO aktyviau dalyvauti ne pelno sektoriaus teisinės bazės kūrimo ir tobulinimo procese, programa inicijavo mokymus nevyriausybiniams organizacijoms, kurios vėliau turėjo galimybę parengti ir vykdyti BAPP finansuotus šios srities projektus. 2003 m. buvo paskutiniai metai, kuomet buvo remiama Lietuvos radijo pirmosios programos bangomis transliuojama NVO skirta laida „Kitas kelias“. Šios laidos estafetę sėkmingai perėmė regionų TV, spauda bei radijas.

Programa, siekdama skatinti informacijos apie NVO veiklą sklaidą ir jų žinomumą bei propaguoti 2% paramai skyrimą, finansavo aštuonis NVO projektus, kurie galėtų tapti modeliais ir kitoms organizacijoms. Paminėtinas ir projektas „Socialinės reklamos galimybių analizė ir plėtra“, kurio tikslas – skatinti nevyriausybines organizacijas aktyviau naudotis Visuomenės informavimo įstatymo teikiamomis galimybėmis socialinės reklamos srityje. 2003 m. BAPP skyrė paramą ypač svarbiam, mūsų nuomone, projektui – „NVO sektoriaus analizė“, kurį įgyvendinus tikimasi turėti gana išsamią Lietuvos nevyriausybinių organizacijų sektoriaus apžvalgą.

NVO organizacinių gebėjimų plėtra. Pagrindinis BAPP tikslas šioje srityje - stiprinti organizacinius gebėjimus ir finansinį stabilumą nevyriausybinių organizacijų, kurios vaidina ypač svarbų vaidmenį Lietuvos pilietinės visuomenės plėtros procese. Pirmą kartą organizacijos, dalyvavusios 2003 m. konkurse, privalėjo įvertinti savo organizacijos veiklos efektyvumą, naudodamos tam NVO veiklos efektyvumo vertinimo metodiką. Parama organizaciniams gebėjimams stiprinti skirta 27 šalies ir regiono lygmeniu veikiančioms NVO. Pirmenybė buvo teikiama organizacijoms, kurios turi kelerių metų atstovavimo patirties, kurios dirba koalicijose su kitomis NVO ir sėkmingai pritraukia kitų rėmėjų lėšas.

BAPP ir toliau skatino bei rėmė NVO koalicijų kūrimo bei atstovavimo interesams gebėjimų stiprinimo projektus. Parama buvo skirta šešių koalicijų projektams.

Prie NVO organizacinių gebėjimų stiprinimo prisidėjo ir 2003 m. BAPP inicijuotas bei remtas techninės pagalbos ir įgūdžių tobulinimo projektas, kuriame dalyvavo pati programa, gavusios jos paramą bei kitos nevyriausybines organizacijos.

Bendruomenių telkimo ir aktyvinimo iniciatyvos. Pagrindinis BAPP siekis šioje srityje - skatinti bendruomenių NVO telkti bendruomenės narius bei išteklius ir realizuoti pokyčius atskirose bendruomenės gyvenimo srityse. 2003 m. BAPP finansavo 15 projektų, kurie konkrečiais būdais skatino visų bendruomenės narių aktyvumą, stiprino vietos gyventojų, verslo atstovų, valdžios institucijų ir įvairių valdžios įstaigų partnerystę bendruomenėje bei bendruomenės filantropijos plėtrą. Paramą gavusios bendruomenių NVO turėjo galimybę konsultuotis su BAPP finansuojamomis keturiomis organizacijomis-partnerėmis.

Sektorių partnerystė. 2003 m. savivaldybių ir NVO bendradarbiavimo skatinimo programoje dalyvavo Panevėžio miesto, Prienų, Ukmergės, Šakių, Utenos, Trakų, Anykščių, ir Akmenės rajonų savivaldybės. Pagrindinis šios programos tikslas – bendromis BAPP ir savivaldybių lėšomis skatinti NVO, savivaldos institucijų bei vietos verslo bendradarbiavimą, sprendimų priėmimo proceso skaidrumą ir sudaryti galimybę jame dalyvauti vietos gyventojams. Kitas šios programos tikslas – didinti vietos NVO gebėjimus pritraukti vietos bendruomenės ir verslo lėšas ir taip užtikrinti stabilią vietos NVO plėtrą.

Bendruomenės filantropijos plėtra ir propagavimas. BAPP tęsė dar 2000 m. pradėtą iniciatyvą, remdama 2001 m. įsteigtų Utenos regiono bei Žemaičių bendruomenės fondų veiklą bendruomenės telkimo, filantropijos plėtros bei filantropijos propagavimo srityje. Be to, remta ir Kauno NVO paramos centro filantropijos programos veikla. 2003 m. Utenos regiono ir Žemaičių bendruomenės fondams techninę pagalbą bei konsultacijas teikė ir Slovakijos filantropijos centras.

Specialusis fondas. 2003 m. dalis šio fondo lėšų buvo skirta Baltijos šalių bendriems projektams. Vienas iš tokių projektų – NVO valdybų stiprinimas ir valdymo įgūdžių plėtra. Kita dalis specialiojo fondo lėšų buvo paskirstyta nedideliems BAPP paramos gavėjų projektams, susijusiems su jų veiklos stiprinimu, patirties sklaida.

Remti ir inicijuoti projektai

NVO teisinės ir politinės aplinkos gerinimas

Nacionalinės plėtros institutas.

Leidinio „Vadovas valdžios institucijoms apie NVO finansavimą“ parengimas 3 000

BAPP inicijuoti nevyriausybinių organizacijų mokymai.

NVO dalyvavimas tobulinant teisinę aplinką ir viešąją politiką 2 000

Šiaulių nevyriausybinių organizacijų konfederacija.

Šiaulių apskrities savivaldybių ir NVO sąveika 2 490

Klaipėdos NVO informacijos centras.

Teisinio klimato gerinimas, stiprinant Vakarų Lietuvos nevyriausybinių organizacijų ir valdžios institucijų bendradarbiavimą 3 000

Aplinkosaugos informacijos centras.

NVO ir jų teisinė aplinka: pažinimas ir aktyvus dalyvavimas 2 510

Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras.

NVO sektoriaus analizė 7 000

Lietuvos radijo I programa.

Radijo laida „Kitas kelias“ 6 730

Šiaulių nevyriausybinių organizacijų konfederacija.

NVO žinomumo skatinimas Šiauliuose 1 000

Klaipėdos jaunimo organizacijų sąjunga „Apskritasis stalas“.

Akcija „2 centai – 2 procentai“ 2 400

Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras.

Plakatas „Remkime nevyriausybines organizacijas“ 2 400

Joniškio rajono moterų draugija.

NVO, savivaldos institucijų ir žiniasklaidos bendradarbiavimo plėtra Joniškio ir Akmenės rajonuose 500

Vilniaus bendruomenės centras.

Kokie mes 1 000

Akmenės rajono Papilės seniūnijos rėmimo fondas.

Lėšų paieška kaimiškoje seniūnijoje: patirtis, rezultatai, įvertinimas, tolesnė plėtra 700

Kelmės rajono visuomeninių organizacijų asociacija.

Kelmės rajono NVO žinomumo skatinimas 1 000

Panevėžio visuomeninių jaunimo organizacijų sąjunga „Apskritas stalias“.	
Panevėžio visuomeninių jaunimo organizacijų žinomumo skatinimas	1 000
Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras.	
Socialinės reklamos galimybių analizė ir plėtra	3 000
<i>Nacionalinių organizacijų stiprinimas</i>	
Lietuvos savivaldybių seniūnų asociacija	8 500
Klaipėdos NVO informacijos centras	9 500
Sambūris „Gabija“	9 000
Kauno NVO paramos centras	6 000
Lietuvos jaunimo neformalaus ugdymo asociacija	6 000
Lietuvos skautija	7 000
Lietuvos žaliųjų judėjimas	13 000
Kauno regiono smulkiųjų ir vidutinių verslininkų asociacija	8 000
Lietuvos gėjų lyga	8 000
Narkomanų tarpusavio pagalbos iniciatyvos	8 000
Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras	15 000
Lietuvos jaunimo organizacijų taryba	8 996
Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija	7 000
<i>Baltic Partners for Change Management</i>	6 500
Europos namai	7 000
Lietuvos nacionalinė vartotojų federacija	4 500
Moterų informacijos centras	4 500
<i>Regioninių organizacijų stiprinimas</i>	
Kauno apskrities Moterų krizių centras.	
Organizacijos matomumas ir jos sugebėjimai pritraukti lėšas veiklos plėtrai	5 000
Vakarų Lietuvos vartotojų federacija.	
Vartotojų organizacijos stiprinimas ir veiklos plėtra Vakarų Lietuvoje	4 960

Vilniaus jaunimo organizacijų apskritis stalis. Jaunimo organizacijų veiklos galimybių plėtojimas Vilniaus mieste ir apskrityje	3 654
Moterų veiklos inovacijų centras. Moterų veiklos inovacijų centro gebėjimų ugdymas ir organizacijos stiprinimas	4 990
Vilniaus krašto černobyliciu sąjunga „Radiati“. Vilniaus krašto černobyliciu sąjungos „Radiati“ plėtra	4 985
Alytaus NVO informacijos centras. Valdymo ir vadybos tobulinimas Alytaus NVO informacijos centre	5 000
Alytaus krašto verslininkų asociacija. Alytaus krašto verslininkų asociacijos plėtra Pietų Lietuvos regione	5 000
Klaipėdos jaunimo organizacijų sąjunga „Apskritasis stalis“. Organizacijos <i>Apskritasis stalis</i> institucinių gebėjimų stiprinimas	3 000
Šiaulių nevyriausybinė organizacijų konfederacija. Šiaulių nevyriausybinių organizacijų konfederacijos stiprinimas	4 990
Visagino bendruomenės fondas. Visagino bendruomenės fondo veiklos stiprinimas	4 997
<i>NVO koalicijų kūrimo bei atstovavimo interesams gebėjimų stiprinimas, NVO mokymas</i>	
Vaikų laikinosios globos namai „Atsigrėžk į vaikus“. Laikina globojamų vaikų interesų atstovavimas	7 000
Vilniaus visuomeninių iniciatyvų centras „Demokratija Baltarusijai“. Tautinių mažumų NVO koalicijos stiprinimas	7 000
Scenos meno kūrėjų asociacija. Scenos meno kūrėjų asociacijos, vienijančios scenos menų NVO ir nepriklausomus scenos meno kūrėjus, stiprinimas	6 000
Šiuolaikinių didaktikų centras. Bendradarbiavimo pamokos koalicijos stiprinimui	10 000
Utenos rajono gyvūnų mylėtojų draugija. Utenos NVO koalicijos stiprinimas ir teigiamo įvaizdžio formavimas	7 000
Petrašiūnų bendruomenės centras. Koalicija už bendruomenių plėtrą	7 000
Baltic Partners for Change Management. Regioninių NVO ir bendruomenių organizacijų mokymas	5 000

Bendruomenių telkimas ir aktyvinimas

Trečiojo amžiaus universiteto Visagino filialas.

Visagino miesto bendruomenės dalyvavimas organizuojant savanorių biržą 4 395

Pustapėdžių kaimo bendruomenė.

Mes galim 3 284

Lekėčių bendruomenės centras.

Šakių rajono Lekėčių seniūnijos bendruomenės vystymosi vizija ir strategija, bendruomenės pilietinis atstovavimas 3 200

Žvėryno bendruomenės centras.

Žvėryno *DARBOTVARKĖ 21* 4 100

Priekulės bendruomenės užimtumo centras.

Bendruomenės įtraukimas į turizmo infrastruktūros plėtojimą Priekulės miestelyje 3 382

Naujininkų bendruomenė.

Naujininkų bendruomenė 3 140

Pumpėnų bendruomenė.

Bendruomenės iniciatyvos – kaimo plėtros garantas 3 260

Surdegio bendruomenė.

Surdegio bendruomenė – rytojui priklauso nuo mūsų 2 924

Alytaus bendruomenės fondas.

Bendruomenės filantropijos daigai Alytuje 3 500

Lieporių bendruomenės centras.

Lieporių organizacijų bendradarbiavimas bendruomenės labui 3 175

Viešvėnų kaimo bendruomenė.

Dirbkime ir spėskime kartu 2 850

Aukštadvario bendruomenė.

Žingsnis po žingsnio į bendruomenių tinklą 2 930

Žemaičių Kalvarijos bendruomenė *Gardai*.

Bendruomenės „Gardai“ plėtros modelio parengimas ir jo įgyvendinimas 2 522

Šakių bendruomenės centras.

Šakių savivaldybės bendruomenių forumas 2 511

Panevėžio rajono Pajstrio bendruomenės centras.

Ateitį kuriame dabar ir drauge 2 826

Parama techninės pagalbos projektams

Bendruomenių kaitos centras.

Techninė pagalba bendruomenių organizacijoms 2 250

Balninkų bendruomenės centras.

Techninė pagalba BAPP 2003 m. konkurse dalyvavusioms Vidurio ir Šiaurės Lietuvos bendruomenių organizacijoms 2 250

Beičionių bendruomenė.

Techninė pagalba BAPP 2003 m. konkurse dalyvavusioms bendruomenių organizacijoms 2 250

Vilniaus bendruomenės centras.

Techninė pagalba BAPP paramą gavusioms bendruomenių organizacijoms 2 250

Parama BAPP ir 8 savivaldybių projektui „Savivaldybių ir NVO bendradarbiavimas“

Utenos rajono savivaldybė 1 012

Panevėžio miesto savivaldybė 5 412

Ukmergės rajono savivaldybė 1 012

Šakių rajono savivaldybė 2 698

Prienujų rajono savivaldybė 674

Trakų rajono savivaldybė 1 100

Akmenės rajono savivaldybė 4 692

Anykščių rajono savivaldybė 1 800

Kauno technologijos universiteto Savivaldos mokymo centras.

Filantropija bendruomenėje: nevyriausybinų organizacijų mokymai 7 000

Bendruomenės filantropijos plėtra ir propagavimas

Žemaičių bendruomenės fondas.

Bendruomenės fondas kaip demokratijos vystymo instrumentas 17 000

Utenos regiono bendruomenės fondas.

Utenos regiono bendruomenės fondo veiklos plėtra 17 000

Kauno NVO paramos centras.

Filantropijos populiarinimas ir gerosios patirties sklaida 12 500

Inicijuotas projektas.

Techninė pagalba bendruomenės filantropijos organizacijoms 18 500

BAPP specialiojo fondo parama

Žemaičių bendruomenės fondas.

Patirties mainų vizitas į Pocantico (Niujorkas, JAV) 1 487

Sambūris „Gabija“.

Dalyvavimas Didžiosios Britanijos labdaros fondo *Help the Age* apdovanojimų teikimo ceremonijoje 455

Klaipėdos NVO informacijos centras.

Filantropijos tradicijų plėtra Vakarų Lietuvoje 3 853

Klaipėdos NVO informacijos centras.

NVO valdybų stiprinimo programos Lietuvoje administravimas 2 000

Inicijuotas projektas.

Nevyriausybinų organizacijų valdybų stiprinimas ir valdymo įgūdžių plėtra 10 894

Kitos išlaidos 80 000

Programos išlaidos – 517 890 JAV dol.

KITI PROJEKTAI

2003 m. Atviros Lietuvos fondas administravo švietimo, kultūros, jaunimo iniciatyvų, ekonomikos ir kitų sričių projektus, kurių įgyvendinimui arba institucinei Lietuvos organizacijų veiklai paramą skyrė Atviros visuomenės institutas.

Asociacijos „Lietuvos kredito unijos“ veikla	20 000
Neformaliojo švietimo debatų centro veikla	5 538
Lietuvos teisės universiteto studentų atstovybė. Tarptautinio debatų turnyro organizavimas	8 250
Jaunimo centro <i>Babilonas</i> veikla	20 000
Prof. Irenos Veisaitės stipendijos:	
- Socialinių tyrimų institutui	4 000
- Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto Kultūrinių bendrijų studijų centrui	10 304
- administravimui	695
Atviros visuomenės instituto Stojimo į ES priežiūros programos tyrimų pristatymas ir seminaras žiniasklaidai	2 601
Ugdymo inovacijų centro veikla	23 000
Ukrainos institutas. Vasaros mokyklų ciklas “Politinių institucijų ir politinių procesų transformacija posovietinėje erdvėje”	36 612

Iš viso: 131 000 JAV dol.

ALF ĮSTEIGTOS INSTITUCIJOS

ATVIROS VISUOMENĖS KOLEGIJA

Didžioji g. 5, 01128 Vilnius

Tel. (8 5) 266 12 20

El. paštas: avk@collegium.lt; <http://www.collegium.lt>

JAUNIMO KARJEROS CENTRAS

Laisvės alėja 53, 44248 Kaunas

Tel. (8 37) 22 81 81

El. paštas: zina@jkc.vdu.lt; <http://www.vdu.lt/jkc>

LIETUVOS JUNIOR ACHIEVEMENT

A.Goštauto g. 12-121, 01108 Vilnius

Tel. (8 5) 261 64 13

El. paštas: jalith@lja.lt; <http://www.lja.lt>

LIETUVOS ŽURNALISTIKOS CENTRAS

Maironio g. 7, 01124 Vilnius

Tel. (8 5) 212 68 07

El. paštas: intermedia@lic.omnitel.lt

MENŲ SPAUSTUVĖ

Šiltadaržio g. 6, 01124 Vilnius

Tel. (8 5) 261 08 05

El. paštas: info@dance.lt

MOKYKLŲ TOBULINIMO CENTRAS

Klaipėdos g. 6-406, 01117 Vilnius

Tel. (8 5) 212 71 83

El. paštas: mtc@osf.lt; <http://www.mtc.lt>

NEFORMALIOJO ŠVIETIMO DEBATŲ CENTRAS

Mizarų g. 7, 66101 Druskininkai

Tel. (8 313) 523 80

El. paštas: virginp@post.omnitel.net

NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ PARAMOS IR INFORMACIJOS CENTRAS

A.Jakšto g. 9, 01105 Vilnius

Tel. (8 5) 212 6045

El. paštas: info@nisc.lt; <http://www.nisc.lt>

PARAMOS VAIKAMS CENTRAS

Latvių g. 19A-8, 08113 Vilnius

Tel. (8 5) 271 59 80

El. paštas: pvc@pvc.lt; <http://www.pvc.lt>

PEDAGOGINIŲ STUDIJŲ KAITOS CENTRAS

(Vilniaus kolegijos Pedagogikos fakulteto padalinys)

Palydovo g. 29, 11107 Vilnius

Tel. (8 5) 267 03 44

El. paštas: vitalija@osf.lt; <http://pskc.osf.lt>

SAUGAUS VAIKO CENTRAS

Giedraičių g. 8, 44148 Kaunas

Tel. (8 37) 71 8358

El. paštas: svcentras@takas.lt; <http://www.saugus-vaikas.lt>

SOROS INTERNATIONAL HOUSE

Konstitucijos per., korp. A, III aukštas, 08105 Vilnius

Tel. (8 5) 272 48 79

El. paštas: info@sih.lt; <http://www.sih.lt>

SOCIALINĖS EKONOMIKOS INSTITUTAS

Vilniaus g. 29, 44286 Kaunas

Tel/faksas (8 37) 22 36 33

El. paštas: info@seki.vdu.lt; <http://www.vdu.lt/seki>

STUDIJŲ UŽSIENYJE INFORMACIJOS CENTRAS

Saulėtekio 9, 107 kab., 10222 Vilnius,

Tel. +370 686 14555

El. paštas: eac@cr.vu.lt; <http://eac.osf.lt>

ŠIUOLAIKINIŲ DIDAKTIKŲ CENTRAS

Studentų g. 39-401, 08106 Vilnius

Tel. (8 5) 275 14 10

El. paštas: daiva.dc@vpu.lt; <http://www.vpu.lt/sdc>

ŠIUOLAIKINĖS DAILĖS INFORMACIJOS CENTRAS

Didžioji g. 4, 01128 Vilnius

Tel. (8 5) 212 29 97

El. paštas: lolita@osf.lt

ŠVIETIMO KAITOS FONDAS

Basanavičiaus g. 5-114, 01118 Vilnius

Tel. (8 5) 262 24 10

El. paštas: skf@muza.lt; <http://skf.osf.lt>

TEISĖJŲ MOKYMO CENTRAS

Gynėjų g. 6, 01109 Vilnius

Tel. (8 5) 561 04 34

El. paštas: info@ltmc.lt; <http://www.ltmc.lt>

TRANSPARENCY INTERNATIONAL LIETUVOS SKYRIUS

Didžioji g. 5, 01128 Vilnius

Tel. (8 5) 212 69 51

El. paštas: info@transparency.lt; <http://www.transparency.lt>

UGDYMO INOVACIJŲ CENTRAS

Didžioji g. 5, 01128 Vilnius

Tel. (8 5) 212 13 55

El. paštas: regina@osf.lt; <http://www.uic.lt>

ŠIAULIŲ VIEŠOJI ADVOKATŲ KONTORA

Dvaro g. 81, 76299 Šiauliai

Tel. (8 41) 52 11 24

El. paštas: svak@takas.lt

VILNIAUS VIEŠOJI ADVOKATŲ KONTORA

Kaštonų g. 3-1a, 08113 Vilnius

Tel. (8 5) 264 74 88

El. paštas: vvak@lithill.lt; <http://www.infolex.lt/vvak>

ŽMOGAUS TEISIŲ STEBĖJIMO INSTITUTAS

Didžioji g. 5-210, 01128 Vilnius

Tel. (8 5) 231 46 75

El. paštas: hrmi@hrmi.lt; <http://www.hrmi.lt>

ATVIROS LIETUVOS FONDO VALDYBA

GINTAUTAS BARTKUS (pirmininkas)
GIEDRIUS DUSEVIČIUS
DALIA MICHELEVIČIŪTĖ
ARŪNAS POVILIŪNAS
DAINIUS PŪRAS
SERGEJUS TEMČINAS
RAMŪNAS VILPIŠAUSKAS

ATVIROS LIETUVOS FONDO ADMINISTRACIJA

DIANA VILYTĖ, direktorė
El. paštas: diana@osf.lt

JULIJA MOTIEJŪNIENĖ, finansų direktorė
El. paštas: julijam@osf.lt

GINTAS RUIBYS, projektų administravimo direktorius
El. paštas: gintas@osf.lt

IRENA STRAVINSKAITĖ, buhalterė
El. paštas: irenast@osf.lt

LAIMUTĖ ŪSELIENĖ, buhalterė
El. paštas: laima@osf.lt

GITANA ŠUKAITYTĖ, asistentė
El. paštas: gitana@osf.lt

ATVIROS LIETUVOS FONDO PROGRAMOS 2004 m.

PILIETINIŲ INICIATYVŲ PROGRAMA

DIANA VILYTĖ

Tel. (8 5) 266 12 00, el. paštas: diana@osf.lt

PROGRAMA RYTAI-RYTAI: PARTNERYSTĖ BE SIENŲ

JULIJA PIKŠILINGAITĖ, koordinatorė

Tel. (8 5) 266 12 14, el. paštas: julia@osf.lt

LEIDYBOS PROGRAMA

GINTAUTAS RUIBYS

Tel. (8 5) 266 12 04, el. paštas: gintas@osf.lt

VISUOMENĖS SVEIKATOS PROGRAMOS

VIRGINIJA AMBRAZEVIČIENĖ, direktorė

Tel. (8 5) 266 12 11, el. paštas: virginij@osf.lt

JURGITA POŠKEVIČIŪTĖ, koordinatorė

Tel. (8 5) 266 12 06, el. paštas: jurgap@osf.lt

SAULĖ MILERIENĖ, koordinatorė

Tel. (8 5) 266 12 09, el. paštas: saule@osf.lt

INFORMACIJOS PROGRAMA

KĘSTUTIS JUŠKEVIČIUS, direktorius

Tel. (8 5) 266 12 15, el. paštas: kesju@osf.lt

UGNIUS BAREIKIS, kompiuterių tinklo administratorius

Tel. (8 5) 266 12 23, el. paštas: uga@osf.lt

BALTIJOS-AMERIKOS PARTNERYSTĖS PROGRAMA

BIRUTĖ JATAUTAITĖ, direktorė

Tel. (8 5) 266 12 18, el. paštas: birute@osf.lt

GINTAUTA ŽEMAITIENĖ, administratorė

Tel. (8 5) 266 12 19, el. paštas: gintauta@osf.lt

ALF BIBLIOTEKA, VIDEOTEKA IR AUDIOTEKA

MILDA KARINAUSKIENĖ, bibliotekininkė

Tel. (8 5) 266 12 22, el. paštas: mildaka@osf.lt